11 Kasım 2026 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.04
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 13'üncü Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzda bulunan kurumlarımızın temsilcilerinin kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, şimdi...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkanım, hayalimizdeki yüzde 50 cinsiyet temsiliyeti burada sağlanmış, Bakanımıza teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, bir teşekkür de Sayın Karaca'dan geldi, teşekkür ediyorum.

[1]

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, şimdi, Sayın Bakanımıza konuşması için otuz dakika süre veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

Süreniz otuz dakika.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bugün Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2027 yılı Bütçe Teklifi ile 2025 yılı kesin hesabını görüşmek üzere bir aradayız. Bakanlığımıza bağlı 2.913 kuruluş, denetimimizdeki 2.970 kuruluş ve 1.003 sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından oluşan güçlü bir teşkilatla hizmetlerimizi 86 milyon vatandaşımıza ulaştırıyoruz. 76 bini aşkın çalışma arkadaşımızın emeğiyle Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde güçlü sosyal devlet ağını yaygınlaştırıyoruz. 2027 yılı Bütçe Teklifi'mizi bu büyük hizmet ağının sürekliliğini sağlamak, kapasitesini geliştirmek ve önümüzdeki dönemin önceliklerini hayata geçirmek için hazırladık. Bu vesileyle, 2027 yılı Bütçe Teklifi'mizin hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, ailenin korunması ve güçlendirilmesine dair attığımız her adım yalnızca bugünün değil, yarının Türkiyesini de şekillendiriyor. Bu nedenle aile ve nüfus meselesini stratejik önceliklerimiz arasında görüyoruz. Odağına aileyi alması bağlamında bir ilk olan Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı'yla yenilikçi aile politikaları hayata geçirdik, kurumlar arası iş birliğini güçlendirdik. 81 ilimizin dinamiklerine göre şekillenen il, eylem planlarını uygulamaya koyduk. Aile Enstitümüz ve Nüfus Politikaları Kuruluyla politikalarımızı veriye dayalı, uzun vadeli ve bütüncül bir yaklaşımla şekillendiriyoruz. Hızla değişen dünyada ailelerinin ihtiyaçları da karşılaştıkları güçlükler de değişiyor. Sosyal risk haritalarımızla bu farklılıkları dikkate alıyor. Erken müdahaleyi esas alan bir hizmet anlayışıyla hareket ediyoruz. Geçen yıl pilot olarak başlattığımız bu çalışmayla riskleri 648 gösterge ve 35 sosyal risk haritası üzerinden hane ve bölge düzeyinde izliyoruz. Bu kapsamda, 81 ilde sosyal destek ihtiyacı olan haneleri ziyaret ederek ihtiyaçları yerinde tespit ediyoruz. İlgili kurumlara yönlendirdiğimiz aileleri süreç boyunca takip ediyoruz. Uluslararası alanda karşılık bulan bu çalışma diğer ülkelerin örnek aldığı bir modele dönüşüyor.

Değerli milletvekilleri, "aile dostu ekosistem" anlayışıyla hayatın her alanında aileyi desteklemeye devam ediyoruz. 2025 Aile Yılı, aileyi güçlendiren politikalarımızda önemli bir dönüm noktası oldu. 2026-2035 Aile ve Nüfus On Yılı'yla bu adımları kalıcı hâle getirerek demografik geleceğimizi güvence altına almayı hedefliyoruz. Bu kapsamda iş-aile dengesini güçlendirmek için önemli

---

1. 1. (1/282) ve (1/281) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2026 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

adımlar attık. Çalışan annelerin doğum izninin yirmi dört haftaya, işçilerin babalık izninin on güne çıkararak memurlarla eşitledik. Kadın ve erkek memurlara sunduğumuz yarım zamanlı çalışma imkânıyla ebeveynlerin çocuklarına daha fazla zaman ayırabilmelerinin önünü açtık. Yeni doğum yardımı sistemimizde çocuk sahibi ailelerimize desteğimizi güçlendirdik, 1,4 milyon çocuk için 30,4 milyar lira ödeme gerçekleştirdik. Bu ödemelerin yüzde 90'ı 2 ve üzeri çocuk sahibi annelere sağladığımız düzenli desteklerdir ve çocuklar 5 yaşını doldurana kadar devam ediyor. Aile ve Gençlik Fonu'yla yer altı kaynaklarımızı gençlerimizin geleceği için seferber ediyoruz. Bu yıl gelir şartını esneterek 18-25 yaş aralığındaki çiftlerimiz için 250 bin liraya, 26-29 yaş aralığındaki çiftlerimiz için 200 bin liraya çıkardık. Bu sene bu yaş grubunda evlenen gençlerin yüzde 26'sı desteğimizden yararlandı. Genç çiftlerimize 2,1 milyar lirayı aşan hibe desteği sunarken 25.561 yavrumuzun doğum müjdesiyle mutluluklarını paylaştık. Kasım ayı itibarıyla 249 bin 686 gencimize 24 milyar 83 milyon lira destek sağlayacağız. Maddi desteklerimizin yanı sıra gençlerimize evlilik yolunda rehberlik ediyor, İŞKUR ve sosyal konut projelerinde öncelik sağlıyoruz.

Değerli milletvekilleri 451 sosyal hizmet merkezimiz ve 357 irtibat birimimizle Türkiye'nin her köşesine ulaşıyoruz. Bu yıl mobil sosyal hizmet merkezlerimizde 255 bin vatandaşımıza hizmet götürdük. ASDEP'le bugüne kadar 11,3 milyon aileye ulaşarak ihtiyaçları yerinde tespit ettik. 2026 yılında aile rehberi kapsamında muhtarlıklardan okullara, sağlık kuruluşlarından istihdam birimlerine kadar yerelde iş birliğimizi güçlendirdik. Bu kapsamda 23.150 muhtarımıza eğitim verdik. 144 ihtisaslaşmış birimde aile danışmanlık hizmeti sunuyoruz. Evlilik öncesi eğitim, aile danışmanlığı ve bu yıl başlattığımız çevrim içi psikolojik destek hizmetleriyle 10,8 milyon vatandaşımıza ulaştık. Boşanma oranlarının en yüksek olduğu şehirlerde özel bir çalışma yürüttük ve 81 ilimizde il eylem planlarını eylülde uygulamaya koyduk. İlk Öğretmenim Ailem mobil uygulamamızda 2 milyonu aşkın anne babaya rehberlik ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, aileleri tehdit eden her türlü bağımlılıkla mücadelemizi koruyucu, önleyici ve destekleyici hizmetlerle sürdürüyoruz. Yeşilay iş birliğinde 2,5 milyon kişiye eğitim verdik. Batman'da sosyal risk haritası kapsamında bağımlılık riski taşıyan bireylere ve ailelerine yönelik yürüttüğümüz pilot çalışmayı yaygınlaştırıyoruz. Bu kapsamda 4.076 hane ziyaret ederek sağlık, eğitim, İŞKUR, sosyal yardım ve psikososyal destek hizmetlerine yönlendirdik. 349 afet ve acil durumundan ilk andan itibaren vatandaşımızın yanında yer alarak 6 milyondan fazla psikososyal destek hizmeti sunduk. Bunun yanı sıra 2026'da yürürlüğe koyduğumuz Roman vatandaşlarımıza yönelik ikinci aşama eylem planımızla her alanda fırsatlara erişimi güçlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, çocuklarımıza yapılan yatırımı ülkemizin geleceğine yapılan en kıymetli yatırım olarak görüyoruz. Her birinin sağlıklı ve donanımlı bireyler olarak yetişmeleri için çalışıyoruz. Adaletten eğitime, sağlıktan dijital güvenliğe kadar çocukların hayatına dokunan her alanda, tüm kurumlarımızda ortak hareket ediyoruz. Çalışmalarımızda her çocuğun mümkün olduğunca aile ortamında büyümesini esas alıyoruz. Bu kapsamda çocuklarımızın yüzde 93'ünün aile temel hizmetlerden yararlanmasını sağladık. Sosyal ve ekonomik desteğimizle 199 bin 899 çocuğu ailelerinin yanında destekliyoruz. Okul Destek Projemizle set alan 44.410 çocuğumuzun akademik, kültürel, sanatsal ve sportif gelişimine katkı sağlıyoruz. Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendinin himayelerinde yürütülen Gönül Elçileri Projemizde koruyucu aile hizmetimizi son yirmi beş yılda 22 kat arttırdık. Bugün 11.072 çocuğumuz koruyucu ailelerimizin şefkatiyle büyüyor. UNICEF'in umut vadeden projeler arasında gösterdiği bu hizmet, sınırlarının ötesine taşındı. Geçici koruyucu aile modelimizle acil korunma ihtiyacı olan çocuklarımızı kuruluşa yerleştirmeden doğrudan aile ortamıyla buluşturuyoruz. Geçen yıl pilot olarak başlattığımız bu modeli 81 ilimizde yaygınlaştırıyoruz. Diğer yandan, bugüne kadar 21.351 çocuğumuzu evlat edindirme hizmetimizle sevgi dolu ailelere kavuşturduk. Ebeveyn kaybı yaşayan 139 binden fazla çocuğumuzu ihtiyaç duyduğu hizmetlerle buluşturduk.

Değerli milletvekilleri, ev tipi bakım modeline dönüştürdüğümüz 1.381 kuruluşumuzda 15.174 çocuğumuza bakım ve koruma sağlıyoruz. Bu yıl sonuna kadar 16, 2027 yılındaysa 9 çocuk evleri sitesini daha hizmete sunacağız. Bakım, eğitim, istihdam başta olmak üzere her alanda çocukların yanında oluyoruz. 6.968 çocuğumuza spor, kültür ve sanatla yeteneklerini keşfetmelerine destek oluyoruz. Bu yıl Türkiye'de ilk kez düzenlediğimiz çocuk bienalinde çocukları ve ailelerini kitap ve sanatın zengin dünyasıyla buluşturduk. Koruma altında yetişen 67.136 gencimizin kamu kurumlarında istihdamını sağladık. İş hayatına hazırlık sürecinde de 12 bin gencimize iş ve meslek danışmanlığı eğitimi verdik. Özel sektörde çalışan gençlerimizin SGK primlerini beş yıl boyunca karşılıyoruz. Güçlendirici bakım modeliyle sağlık, eğitim, adalet, güvenlik ve sosyal hizmetleri ilk kez tek çatı altında buluşturduk. 12 ilde uyguladığımız bu modelle adli süreçteki ve madde bağımlılığı tedavisi tamamlanan çocuklarımızın ihtiyaçlarına özel bakım ve destek sunuyoruz. Ağustos ayında yaptığımız kanuni düzenlemelerle koruyucu ve önleyici mekanizmalarımızı güçlendirdik.

Değerli milletvekilleri, kreş seferberliğiyle çocuk bakım hizmetlerine erişime tüm Türkiye'de yaygınlaştırıyoruz. Bu kapsamda, kamu kurumlarında çocuk bakımevi açılmasını zorunlu kıldık, özel kreşlerin açılmasını kolaylaştırdık, çocuklarımızın güvenli ve sağlıklı bir ortamda büyümeleri için belediye kreşlerinin ruhsat ve hizmetlerini ortak bir standarda kavuşturduk. 150 ve üzeri tüm konut projelerinde gündüz bakımevi açılmasının zorunlu hale getirdik. Diğer yandan, ADEM ve SODAM'larda 697 kreş ve oyun odası açtık. Bugün denetimimizdeki 2.291 çocuk bakım kuruluşundan 76.422 çocuğumuz yararlanıyor. Bu vesileyle, buradan müjdesini de vermek isterim, 2027 yılında kreşlerin kamu ve özel sektör eliyle yaygınlaştırılması için ilk defa bir teşvik paketini devreye alıyoruz. Daha fazla ailenin güvenilir, nitelikli çocuk bakım hizmetinden yararlanması için çalışmalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, Çocuklar Güvende programı kapsamında okul ve aile ziyaretleriyle risk altındaki çocukları takip ediyor, aileleriyle birlikte ihtiyaçlarına uygun hizmetlere yönlendiriyoruz. Bu yıl 15.374 çocuğu takip ederek risk altında olan 5.134'ü için koruyucu önlemler aldık. Ayrıca, Çocuklar Güvende web sitesi ve mobil uygulamasıyla ekran süresi yönetimi, teknoloji bağımlılığı, akran zorbalığı konularında çocuklara ve ailelerine rehberlik ediyoruz. Benimle Paylaş butonuyla çocukların karşılaştıkları zararlı

içerikleri bildirmelerini kolaylaştırıyoruz. Çocuklarımızı olumsuz etkileyebilecek yayınları takip ederek bugüne kadar 3.306 zararlı içeriğe müdahale ettik. Mobil uygulamamızdaki acil butonuyla risk altındaki çocukların ve ailelerin tek tuşla yardım almasını sağlıyoruz. Bu uygulamamız Cenevre'de düzenlenen Uluslararası Telekomünikasyon Birliği tarafından temmuz ayında Şampiyon Proje seçilerek uluslararası alanda da takdir kazandı.

Değerli milletvekilleri, dijital dünya hızla büyürken çocuklarımızı koruma sorumluluğumuz da artıyor. Türkiye olarak tüm dünyanın çözüm aradığı bu alanda öncü adımlar atıyoruz. Şubat ayında yürürlüğe koyduğumuz Dijital Dünyada Çocukların Güçlendirilmesine Yönelik Eylem Planı'mızla çocuklarımızın dijital dünyada güvenliğini ve becerilerini güçlendirmeyi hedefliyoruz. Bu kapsamda, ilgili tüm kurumlarımızla birlikte dijital okuryazarlığı geliştiren, mahremiyeti koruyan ve yaşa uygun içeriklere erişimi esas alan güvenli bir dijital ortam oluşturmak için çalışıyoruz. Sosyal medya ve oyun platformlarına yeni yükümlülükler getirerek çocukların dijital güvenliğinde önemli bir eşik atladık. 15 yaş altındaki çocukların dijital risklerden korunmasını esas aldık. 15-18 yaş aralığındaki çocuklara uygun güvenli ve dijital ekosistem oluşturuyoruz. Artık sosyal medya platformları çocukların yaşını, gelişim düzeyini, mahremiyetini ve güvenliğini gözetmek zorunda, çocuklarımızı algoritmaların insafına terk edemeyiz. Bu tarihî reformun yasalaşmasında emeği geçen tüm milletvekillerimize özellikle çocuklarımız adına teşekkür ediyorum. Diğer yandan, 48 bin üyeli çocuk hakları komitelerimiz bugüne kadar çocuk forumlarında eğitimden dijital güvenliğe kadar pek çok konuda görüşlerini ortaya koydular, bu yıl da çocuk ve iklim temasını işleyerek 300'ü aşkın etkinlikte "İklim krizi bir çocuk hakları krizidir." mesajını binlerce kişiye ulaştırdılar. COP31 Zirvesi'nde de önerileriyle küresel çözüm arayışlarına katkı sunacaklar.

Değerli milletvekilleri, engelli bireylerin potansiyellerini ortaya koydukları, topluma değer kattıkları ve kendi hayatlarına yön verdikleri bir Türkiye için çalışıyoruz. Bu anlayışla hayatın her alanında fırsatlara erişimi güçlendiriyoruz. 2030 Engelsiz Vizyon Belgemizin ilk döneminde edindiğimiz birikimi tüm paydaşlarımızla hazırladığımız 2026-2030 İkinci Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'na taşıdık. Diğer yandan, engelli vatandaşlarımızın niteliklerine uygun kadrolarda görev almaları için bu yıl EKPSS ücretlerine yaklaşık 111 milyon lira ayırdık. Kamuda ve özel sektörde engelli istihdam kotalarını istikrarla uygulayarak kamuda çalışan engelli birey sayısını tam 15 kat artırdık.

Değerli milletvekilleri, bakım hizmetlerimizi engelli bireylerin aile bağlarını koruyan, sevdikleriyle ve alıştıkları ortamda yaşamalarına imkân tanıyan bir anlayışla şekillendiriyoruz. 2006 yılında başlattığımız evde bakım yardımımız öncü uygulamalarımızdan biridir. Bu kapsamda, hâlihazırda 492.572 ailemize aylık 15.755 lira düzenli destek sağlıyoruz. Sadece bu yıl evde bakım hizmeti kapsamında yaklaşık 66 milyar liralık ödeme gerçekleştirdik. Geçtiğimiz yıl yaptığımız düzenlemeyle kriterleri esneterek daha fazla vatandaşımızın bu hizmetten faydalanmasının önünü açtık. Engelli vatandaşlarımızı aktif ve bağımsız yaşamda güçlendiren hizmetler sunuyoruz. Bu kapsamda, 110 yatılı bakım kuruluşumuzda bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunuyor, 150 aktif yaşam merkezimizde sosyal hayata katılıma destek oluyoruz. Bu yıl Aydın, Antalya ve Van'da yeni engelsiz yaşam merkezlerini; Konya, Iğdır, Kayseri'de aktif yaşam merkezlerini hizmete açtık. 2027 yılında 5 ilimizde daha yeni merkezleri hizmete açacağız. Ayrıca, 146 umut evimizde engelli bireylere ev ortamında ücretsiz bakım hizmeti sağlıyoruz. Diğer yandan, bu yıl yaygınlaştırdığımız 48 nefes merkezimizde engelli vatandaşlarımıza otuz güne kadar geçici bakım sunarak ailelerine destek oluyoruz. Özel bakım merkezlerinde yaklaşık 33 bin kişiye ücretlerini karşılayarak yatılı bakım hizmeti sunuyoruz. Ayrıca, ekim ayında yürürlüğe giren yönetmeliğimizle özel bakım merkezlerinin açılış, denetim, yerleştirme ve ödeme süreçlerini daha etkin ve sistemli bir yapıya kavuşturduk.

Değerli milletvekilleri, II. Ulusal Otizm Eylem Planı'mızla otizmli bireyleri ve aileleri hayatın her döneminde destekliyoruz. Geçtiğimiz yıl başlattığımız bireysel sosyal hizmet danışmanlığıyla 34 ilde 16.278 aileye ulaştık. Diğer yandan, 9 gündüzlü kuruluşumuzu otizmli bireyler için ihtisaslaştırdık. Yine, geçtiğimiz yıl başlattığımız Aile Temelli Ulusal Erken Müdahale Sistemi'mizle çocukların gelişimini erken yaşlardan itibaren takip ediyoruz. 6 ildeki erken çocukluk gelişim birimlerimizle gelişimsel riski veya engeli bulunan 0-8 yaş grubundaki çocuklarımızı aileleriyle birlikte destekliyoruz. Bu hizmetimizi 81 ilimize yaygınlaştırmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Engelli bireylerin sosyal hayata katılımı için erişebilirliği yaygınlaştırmaya devam ediyoruz. AİLEM Engelsiz İletişim Merkezi'mizde görüntülü işaret dili tercümanlık hizmetiyle 335 bin çeviri desteği sağladık. Engelli kimlik kartıyla vatandaşlarımızın hastanelerde öncelikli randevu, indirimli uçuş, ücretsiz toplu ulaşım ve kültürel etkinlikler gibi pek çok imkândan yararlanmalarını sağlıyoruz. Bugüne kadar 2,3 milyondan fazla kişiye ulaştırdığımız bu kartı Engelsiz Mobil uygulamamızla dijital ortama taşıdık, böylece vatandaşlarımız hizmetlere kesintisiz, tek noktadan ulaşabiliyor.

Değerli milletvekilleri, büyüklerimizin hayata aktif katıldığı, hizmetlere güvenle ulaşabildiği bir Türkiye için çalışıyoruz. II. Yaşlılık Şûrası kapsamında 81 ilde düzenlediğimiz çalıştaylar ve Türkiye yaşlılık saha araştırmasıyla bakım ihtiyaçlarını ve mevcut hizmetleri günümüz koşullarına göre ele aldık. Yaşlı ve aile dostu şehirleri yaygınlaştırmayı, gündüzlü bakım hizmetlerini güçlendirmeyi, aktif yaşlanmayı ve kuşaklar arası dayanışmayı destekleyen çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Değişen ihtiyaçlara göre hazırladığımız 2'nci Yaşlı Hakları Ulusal Eylem Planı'mızı da en kısa sürede kamuoyuyla paylaşacağız.

Değerli milletvekilleri, çağımızın en büyük sorunlarından biri yalnızlık. Bu nedenle yaşlılarımızın sosyal hayatın içinde ailelerinin yanında aktif ve sağlıklı yaş almalarını önceliklendiriyoruz. Bu amaçla 47 aktif yaşam merkezimizde gündüzlü hizmet sunuyoruz. Yaşlı ve engelliler için 51 yeni merkez açarak hizmet ağımızı genişletiyoruz. YADES'le 183 bin, Ulusal Vefa Programı'yla 133 bin yaşlımızın temel ve kişisel bakım ihtiyaçlarını da evlerinde karşılıyoruz. Kamu ve özel 496 huzurevinde 30.272 büyüğümüze hizmet sunuyoruz. Bakanlığımıza bağlı huzurevlerinde kalanların yüzde 30'una ücretsiz bakım sağlıyoruz. 2026 yılında 6

huzurevimizi hizmete açtık. 2027 yılında ise 8 huzurevini daha hizmete açacağız. Bu yıl huzurevlerine kabul şartlarını da yaşlarının bakım ihtiyaçlarına göre yeniden belirledik. Ayrıca, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinin yanı sıra sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle günlerini daha verimli geçirmelerine imkân sağlıyoruz. Dijital bahar odalarıyla büyüklerimizin dijital becerisini güçlendiriyoruz. Bu projemiz, Communitas Awards'ta Topluma Hizmet ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Liderliği ödülünü kazandı.

Değerli milletvekilleri, şefkat ve dayanışma geleneğimizin en kıymetli kurumlarından biri olan Darülacezenin köklü mirasını nisan ayında yapılan düzenlemeyle ülke genelinde taşıyoruz. Darülaceze Sosyal Yaşam Şehri'nde Türkiye'nin ilk resmî alzaymır-demans bakım merkezini açtık. Eylül ayında kurduğumuz Darülaceze Akademisinde yaşlı ve engelli bakımı alanında nitelikli insan kaynağı yetiştiriyoruz. Kayseri'de Alzheimer Aktif Yaşam Merkezi'mizi geçtiğimiz ay hayata geçirdik. Ayrıca, Tazelenme Üniversitesi programımızla 34 üniversitemizde 7.825 büyüğümüz eğitim hayatına katılıyor.

Değerli milletvekilleri, kadınların güçlenmesi Türkiye kalkınmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde kadınların her alanda güçlenmesini sağlayan köklü reformlar gerçekleştirdik. Biz de Bakanlık olarak bu kazanımları Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'mızla daha ileriye taşıyoruz. İl koordinasyon kurullarımızla yerel dinamikleri gözeten projeler geliştiriyoruz. Diğer yandan, kadın erkek eşitliğine duyarlı planlama ve bütçeleme projemizin 2'nci aşamasını eylül ayında başlattık. Bu sayede 2022'de 39 olan gösterge sayısını 2027 yılı bütçesinde 64'e yükselttik. OECD'de eşitlik temelli bütçeleme uygulayan 23 ülkeden biri olarak bu yaklaşımı yerel yönetimlere taşıyacağız.

Değerli milletvekilleri, kadınların üretimden girişimciliğe uzanan yolculuklarında yanlarında oluyoruz. 8 Martta açıkladığımız Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın Hamlesi'yle fırsat eşitliğini ve kadın dostu çalışma koşullarını özel sektörün kurum kültürüne yerleştirmeyi hedefliyoruz. Yükselen Kadınlar Programı'mızla kadın girişimcilerimize network oluşturma, eğitim, mentörlük, markalaşma ve finansmana erişim desteği sunuyoruz. 1.367 kadın kooperatifinin kapasitesini güçlendirmeye yönelik çalışmalarla 247 bin kişiye ulaştık. 6.912 kadına proje hazırlama eğitimi vererek kırsal kalkınma desteklerine erişimi kolaylaştırdık. E-ticaret platformlarıyla yaptığımız iş birliği kapsamında 13 binden fazla kadının işini dijital ortamda büyütmesini destekledik. Finansal okuryazarlık eğitimlerimizle 1,3 milyondan fazla kadına eğitim verdik.

Değerli milletvekilleri, kadınların ekonomik güçlenmesine bakışımız sadece bugünün sektörleriyle sınırlı değil. Teknolojinin bu kadar hızlı geliştiği bir dönemde bilim, yapay zekâ, STEM ve ikiz dönüşüm gibi alanlarda kadınların güçlü şekilde yer almasını stratejik öncelik olarak görüyoruz. Bu kapsamda kadınlar için Yapay Zekâ ve Dijital Güçlenme Programı'nı başlattık. Türkiye'nin Mühendis Kızları ve Geleceğini Kuran Genç Kadınlar Projeleri ile 12.240 genç kadının mesleki gelişmelerini destekledik. Enerji sektöründe kadın istihdamını ve temsiliyetini artırmak için bu yıl ikinci mezunlarını veren Kadınlar İçin Enerji Okulu'nu hayata geçirdik. Küresel temiz teknolojiler alanındaki kadın girişimcilerimizi desteklemeye devam ediyoruz. 81 ilde kuracağımız Kadın Sıfır Atık Elçileri Ağı'yla kadınların çevre ve iklim mücadelesindeki öncü rolünü güçlendireceğiz. Kadınlarla Atıksız Sürdürülebilir Yaşam Projesi'yle 1 milyon kadına ulaşmayı hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün maalesef hâlâ küresel bir sorun olan kadına yönelik şiddetle mücadelemizi sıfır tolerans ilkesi doğrultusunda kararlılıkla sürdürüyoruz. Bu meseleyi her zaman siyaset üstü bir mesele olarak görüyoruz. Koruyucu ve önleyici politikalarımızı yaygın hizmet ağımızla güçlendiriyoruz. Bu kapsamda, STK'lerle düzenli olarak bir araya geliyor, istişareler düzenliyoruz. 6284 sayılı Kanun'umuz ve ilgili düzenlemelerle dünyada eşi benzeri olmayan güçlü bir yasal altyapı oluşturduk. Şiddet, tehdit, istismar ve ısrarlı takip davalarında faillerin en ağır cezayı almaları için 81 ilde avukatlarımızla mağdurun yanında yer alıyoruz. 2026-2030 5'inci Ulusal Eylem Planı'mızı dijital şiddet gibi kadınların bugün karşılaştığı yeni tehditleri ve riskleri dikkate alarak hazırladık. Adalet, İçişleri, Sağlık, Millî Eğitim Bakanlıklarımızdan oluşan koordinasyon kurulumuzla eylem planımızın etkin bir şekilde uygulanması için kurumlar arası iş birliğini güçlendirdik.

Değerli milletvekilleri, teknolojik altyapımız, şiddet vakalarına müdahale süreçlerimizin daha hızlı, etkin ve sonuç odaklı işlemesinde önemli rol oynamakta. İlgili bakanlıklarımız arasında kurduğumuz veri entegrasyonuyla teknoloji altyapımızı güçlendirdik. ALO 183, KADES, GAMER, elektronik kelepçe uygulamasıyla şiddet vakalarına anında müdahale ediyoruz. Sosyal risk haritalarımızla şiddeti önleme ve müdahale kapasitemizi arttırarak alınan tedbirlere yönelik etkin bir izleme ve takip süreci yürütüyoruz. Öte yandan, 81 ilde faaliyet gösteren ŞÖNİM sayımızı bu sene 88'e çıkardık. 451 sosyal hizmet merkezinde şiddetle mücadele irtibat noktaları kurduk. Böylece şiddetle mücadele mekanizmalarını daha etkin hâle getirdik. 112'si Bakanlığımıza bağlı olmak üzere 151 kadın konukeviyle şiddet mağduru kadınlara ve çocukların ihtiyaçlarına uygun özel hizmet modelleri geliştiriyoruz. Bu yıl sayısını 20'ye çıkardığımız ihtisaslaşmış kadın konukevlerinde kadınların çocuklarıyla birlikte güven içinde hayatlarını yeniden kurmalarını destekliyoruz. Adıyaman, Hatay, İstanbul ve Kocaeli'nde 4 yeni kadın konukevi daha inşa etmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Değerli milletvekilleri, şiddetin görünen sonuçları kadar psikolojik baskı, dijital şiddet, ısrarlı takip gibi şiddetin farklı boyutlarına da odaklanıyoruz. On yıl aradan sonra Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırmamızı tamamladık. 18.275 kadınla görüşerek hazırladığımız araştırmamızla yeni şiddet türlerine dair kapsamlı veriler elde ettik. Şiddet döngüsünü kırmak ve şiddetsiz bir yaşam kültürü oluşturmak için ilk kez failin rehabilitasyonuna odaklanan bir modeli hayata geçirdik. Diğer yandan, üniversitelerde gençlere yönelik sağlıklı ilişkiler, şiddetin erken işaretleri, dijital güvenlik ve haklar konusunda farkındalık eğitimlerini yaygınlaştırıyoruz. Vatandaşlarımıza, kamu personelimize ve muhtarlarımıza yönelik eğitimlerle 8,2 milyonu aşkın kişiye ulaştık. Bugüne kadar olduğu gibi şiddetin her türüyle amasız, fakatsız, tavizsiz mücadelemizi kararlılıkla sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri 2027 bütçesince, kadınların güçlenmesine ayrılan kaynak yüzde 73 artarak 11 milyar lirayı yükseldi. Evde bakım SED, koruyucu aile, doğum yardımları, eşi vefat eden engelli ve 65 yaş üstü kadınlara yönelik destekler, ADEM ve SODAM projeleriyle GSS primleri dâhil kadınlar için bütçemizde ayırdığımız toplam kaynak 351 milyar 570 milyon liradır. Bu rakamlarla, Bakanlığımız bütçesinin yarısından fazlasını yani yüzde 51,9'unu kadınlara ayırdığımızı özellikle ifade etmek isterim.

Değerli milletvekilleri, bu ülkenin her karış toprağında şehitlerimizin fedakârlığı, gazilerimizin cesareti ve ailelerinin duaları var. Bu sorumlulukla, sizlerin desteğiyle ağustosta yasalaşan düzenlemeyle, terörle mücadelede yaralanıp malul sayılmayan kahramanlarımıza "gazilik" unvanı verdik. 15 Temmuz gazilerimize yeni haklar tanıdık. Tüm şehit anne ve babalarına yönelik devlet desteğini genişlettik. Gazi er, erbaş ve güvenlik korucularımıza sunduğumuz destekleri artırdık. Ağır engelli gazilerimize sağlanan bakım desteğini iyileştirdik. Eğitim, sağlık, barınma, ulaşım, istihdam ve rehabilitasyona öncelik sağlayan desteklerimizle vefamızı kalıcı bir hizmet anlayışına dönüştürdük. Sosyal konut projelerinde şehit yakını ve gaziler için özel kontenjan ayırdık. Bugüne kadar 53.179 kişinin kamuda istihdamını sağladık. Bu yıl yaptığımız 140 binden fazla ziyaretle şehit yakınlarımızın ve gazilerin yanında olduk. Şehit Gazi Mobil Uygulaması'yla hizmetlerimizi daha erişebilir kıldık. 25 yaşını doldurmuş şehit ve gazi çocuklarımız için tanıtım kartı uygulamasını başlattık. Ulusal Şehit Gazi Bilgi Sistemi'yle hizmetlere erişimi daha da kolaylaştıracağız. 51.545 kahraman gazimize Devlet Övünç Madalyası ve Millî Mücadele Madalyası takdim ettik. 4.468 şehidimizin hatırasını şehirlerimizde yaşatıyoruz.

Değerli milletvekilleri, tüm bu çalışmalarımızın yanı sıra milletimizin aynı acılarla bir daha sınanmayacağı bir gelecek için çalışıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde "terörsüz Türkiye" hedefiyle yarım asırlık terör meselesini çözmek ve kalıcı huzuru sağlamak için tarihî adımlar atıyoruz. Bu süreçte, 28 farklı ilde bizzat katıldığım ve Türkiye'nin dört bir yanında düzenlediğimiz Birlik ve Vefa Buluşmalarında yüzlerce şehit ailesi ve gazimizle bir araya geldik; her buluşmada bir kez daha gördük ki şehitlerimizin hatırasına sahip çıkmanın en anlamlı yolu ülkemizi birlik ve kardeşlik içinde geleceğe taşımaktır. Bu anlayışla, şehit ailelerimizin ve gazilerimizin yanında olmaya, onların emanetlerine sahip çıkmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, hiçbir vatandaşımızı geride bırakmayan sosyal devlet anlayışıyla, hak temelli, adil, şeffaf ve sürdürülebilir bir sosyal yardım sistemiyle toplumsal dayanışmamızı güçlendiriyoruz. Ülkemizin dört bir yanında faaliyet gösteren 1.003 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfımızla vatandaşlarımıza ulaşıyoruz. Şunu özellikle vurgulamak isterim ki: Sosyal yardımlardan yararlanan vatandaşlarımızın yüzde 83,2'si engellilik, yaşlılık ve hastalık nedeniyle çalışamayacak durumda olan kişilerden oluşuyor. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi'mizle başvurudan değerlendirmeye kadar tüm süreçleri dijital ortamda yönetiyoruz. Avrupa Konseyi ve Dünya Bankası tarafından iyi uygulama örneği olarak gösterilen sistemimiz için 34 ülkeyle tecrübe paylaşımı yapıyoruz. Geçtiğimiz yıl oluşturduğumuz İzleme Birimiyle özellikle ebeveyn kaybı yaşayan, engellilik ve bakım ihtiyacı bulunan hanelere yönelik çalışmalarımızın takibini daha da güçlendirdik. Çalışabilir durumda olup sosyal yardımlardan yararlanan vatandaşlarımızı İŞKUR'la güçlendirdiğimiz iş birliği kapsamında istihdama yönlendiriyoruz, özel sektörde istihdam edilen kişilerin sigorta primlerini on iki ay boyunca karşılıyoruz. 606 ADEM ve 91 SODAM'la kadınların kurs, eğitim ve üretim faaliyetleriyle yeteneklerini kazanca dönüştürmesini sağlıyoruz. Aşevi hizmetlerimizle 2026 yılında 90 binden fazla yaşlı, engelli ve hasta vatandaşımıza sıcak yemek ulaştırdık. Alo 144 ve Alo 183 hatlarımızla vatandaşlarımızın 7/24 sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ulaşmasını sağlıyoruz.

Değerli milletvekilleri, sosyal hizmet ve yardımlarımızı toplumun her kesimine ulaştırmak için tüm paydaşlarımızla iş birliğimizi kararlılıkla sürdürüyoruz. Bu kapsamda, 2026 yılında 182 projeyi hayata geçirdik. Merkez ve taşra teşkilatlarımızla düzenlediğimiz 5.173 etkinlikte 107 bin paydaş temsilcisiyle bir araya geldik. Başlattığımız "İyilik Var" hareketiyle iyiliği ve gönüllülüğü bütün Türkiye'ye yayılan kalıcı bir dayanışma ağına dönüştürüyoruz. Bu hareketle, gönüllülüğü tek çatı altında toplayarak herkesin iyilik yapabileceği bir alan oluşturduk. Bu vesileyle "İyilik varsa biz de varız." diyerek siz değerli milletvekillerimizi de bu iyilik hareketinin büyümesine katkı sunmaya davet ediyorum.

Değerli milletvekilleri, günümüzde demografik dönüşümden çocukların güvenliğine, yaşlıların refahından sosyal korumaya kadar pek çok mesele uluslararası iş birliği ve dayanışmayı elzem kılıyor. Bugün, Türkiye sosyal politika alanındaki birikimiyle küresel gündeme yön veren öncü aktörlerden biridir. Bakanlık olarak tecrübemizi dünyayla paylaşıyor, güçlü bir aile diplomasisi yürütüyoruz. 2026 yılında 41 ülkeden bakanlar ve 9 uluslararası kuruluşun üst düzey temsilcileriyle 97 görüşme gerçekleştirdik. 8'i bu yıl olmak üzere göreve geldiğimizden bu yana uluslararası temaslarımızla 28 mutabakat zaptı ve 5 faaliyet planını hayata geçirdik. Ülkemizin önerisiyle 2026-2035 dönemi İslam İşbirliği Teşkilatında "Aile ve Nüfus On Yılı" ilan edildi. Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Nijerya 2026 yılını Aile Yılı ilan etti.

Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde Aile ve Kadın Konseyinin kurulmasına öncülük ettik. Konseyin 1'nci Yüksek Onur Kurulu ve Kurucu Bakanlar Oturumunu gerçekleştirdik.

Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası platformlarda kadınlara yönelik çalışmalarımızı görünür kılıyoruz. Bu yıl düzenlediğimiz Ally for Future ve Küresel Kadın Zirvesi ile dünyanın dört bir yanında yüzlerce kadın lideri bir araya getirdik. 20'den fazla ülkeden üst düzey katılımcının katıldığı programlarla çocukların dijital güvenliğini uluslararası gündemin öncelikli konularından biri kıldık. Türkiye olarak, uluslararası platformlarda, savaşın ve çatışmaların en ağır bedelini ödeyen Filistinli kadınların ve çocukların sesi olmaya devam ediyoruz. Müşavirliklerimiz ve ataşeliklerimiz aracılığıyla yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza rehberlik ve danışmanlık sunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dijital dönüşüm çalışmalarımızla sosyal hizmetlerimizin mevcut gücünü yeni nesil teknolojilerle destekliyor, hizmet kalitemizi her geçen gün daha ileri taşıyoruz. Ayrıca, yapay zekâ destekli erken alarm ve izleme sistemiyle kuruluşlarımızı denetliyoruz.

Göreve geldiğimiz günden bu yana milletimize hizmet yolunda durmaksızın çalışıyoruz. Üç yüz altmış iki gün boyunca bizzat gerçekleştirdiğim il ziyaretlerinde vatandaşlarımızla bir araya geldik. 86 sosyal hizmet kuruluşunun inşaatını tamamlarken 60 kuruluşumuzun inşaat çalışmaları devam ediyor. Bu anlamda hazırladığımız 2027 yılı bütçemizin asıl değeri, sosyal devletin imkânlarını toplumun her kesimine ulaştırarak vatandaşlarımızın hayatına sağladığı katkıdır.

2025 yılı kesin hesabı kapsamında 407 milyar 728 milyon liralık ödeneği kullandık. Bütçemizin etkin kullanımı ve 1.200'ü aşkın harcama birimimizle sağladığımız mali istikrar sayesinde Sayıştay denetiminde herhangi bir mali bulguya rastlanılmamıştır. 2027 yılı bütçe teklifimiz ise 677 milyar 303 milyon 514 bin liradır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde aileyi güçlendiren, çocukları koruyan, kadınları destekleyen, engelli ve yaşlı bireylerin hayatını kolaylaştıran politikaları kararlılıkla sürdüreceğiz. Bu sorumluluğu büyük bir özveriyle taşıyan tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Komisyonunuzun Değerli Başkanına, kıymetli üyelerine ve değerli milletvekillerimize katkıları için teşekkürlerimi sunuyorum. 2027 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakanlıktan öründüğü gibi değil ortalık, aile çöktü, aile çöktü. Madde bağımlılığı arttı, boşanmalar patladı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Girer, şimdi, Sayın Asu Kaya konuşacak. Siz konuşuyor musunuz bugün Sayın Gürer? Konuşmanız var mı bugün?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Konuşmam yok da soru-cevaba hazırım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Kaya hazırsanız mikrofonunuzu açacağım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakanın anlattığından farklı bir dünya var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya, buyurun.

ASU KAYA (Osmaniye) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2027 bütçe teklifinde kadınların güvenliğine, çocukların geleceğine, yaşlıların ve engellilerin bakımına maalesef yer yok. Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programına yaklaşık 30 milyar ayırıyorsunuz. Aile Enstitüsünün bütçesin de bir yılda 3 katına çıkarmayı planlıyorsunuz. Peki, aileyi güçlendirmek için ne yapıyorsunuz? Bütçeden kadını güçlendirmek için ayırdığınız pay toplam bütçenin yüzde 1,4'ü. Bu bütçeyle kadını nasıl güçlendireceksiniz? Kadını güçlendirmeden aileyi nasıl güçlendirebilirsiniz? Siz göreve geldiğinizden bu yana en az 1.090'ı şüpheli olmak üzere 2.340 kadın katledildi. Evli kadınlar evlerinde, boşanma aşamasındaki kadınlar ya adliye koridorlarında ya da sokaklarda katledildi. Aile On Yılı diye övünürken aileyi güçlendiremediniz, kadınları korumayı beceremediniz. Şiddete maruz kalan kadınlar size sığındığında onları çaresizlikleriyle baş başa bırakıyorsunuz. Üç yılda yalnızca 3 sığınak açmayı hedefliyorsunuz yani her yıla bir tane. Bu hesabı yaparken hangi illerde kapasite hesabı yaptınız? Kaç kadın sırada bekliyor? Kaç kadın yer bulamadığınız için evine yani o şiddet sarmalına dönmek zorunda kaldı? Bu yıl kaç kadın kapasite yetersizliği nedeniyle başka bir ile gönderildi? Bir kadın çocuğuyla birlikte kapınıza geldiğinde ona yer açmak zorundasınız.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Her zaman.

ASU KAYA (Osmaniye) - Kadına başka bir ilin adresini veriyorsunuz. Peki, her seferinde o kadını o ile ulaştırabiliyor musunuz? Ulaştıramadığınız kaç kadını sokakta çaresiz bıraktınız, açıklayın Sayın Bakan.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Hiçbirini.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sığınaklar için il il başvuru sayıları nedir, cevap verin Sayın Bakan.

Bakan Hanım, mesele size sığınan bir kadına kapısını kilitleyeceği bir oda vermekle bitmiyor. 2025'te sığınaklardan yalnızca 658 kadın işe yerleştirilmiş.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Kadın konukevi, sığınak değil.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sığınak, sığınak; siz öyle diyorsunuz.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Öyle olunca yumuşuyor.

ASU KAYA (Osmaniye) - 2025 yılında sığınaklarda kaç kadın vardı? 658 sayısını başarılı gibi sunuyorsunuz da kaç kadının 658'i işe yerleştirildi, bunun cevabını verin.

Mesleki eğitim kurslarına yönlendirdiğiniz kadın sayısı hedefinizi yaklaşık 500 kişi düşürüyorsunuz. Neden? Kadın işsizliğini çözmek için yoksa başka bir yol mu buldunuz Sayın Bakan?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Onu Özkan Yalım'a sormak lazım.

ASU KAYA (Osmaniye) - İşe yerleştirilen kadınların kaçı sigortalı ve güvenceli çalışıyor? Kaç kadın kendi evinde çıkabilecek bir gelir elde edebiliyor? İŞKUR'la yaptığınız iş birliğinde programa katılan kadın sayısında hedefinizi 39 binden 119 bine çıkarma sebebiniz nedir? Çünkü kadınları siz cep harçlığına çalıştırıyorsunuz orada. Siz bu kadınları cep harçlığına çalıştırmayı biliyorsunuz ancak; sigorta primlerini yatırmıyorsunuz, aylarca üretime katıp sonra işe devam edip etmediklerini kontrol etmiyorsunuz.

Emeklilik hakkı tanımıyorsunuz kadınlara. Bu kadınlar sizin için sadece ucuz iş gücü mü Sayın Bakan? Öyle olduğu için mi hedefinizi 3 katına çıkardınız? Program bittiğinde kadın çalışmaya devam edebildi mi? Kaç kadın devam edebildi? Bu sorulara yanıt verin Sayın Bakan ama veremezsiniz çünkü sizin önceliğiniz kadın işsizliğini bitirmek değil. Neden kadınların düzenli maaş alıp bir hayat kurmasını ve emekli olmasını istemiyorsunuz? Söyleyin, bilelim, sığınaktan çıkan kaç kadın kendi hayatını kurabildi?

Kadınların çalışabilmesi için her mahalleye kreş gerektiğini söylediniz. Yine söylediniz, siz ise daha çok kreş açmak yerine geçen yıl Komşu Anne Projesi gibi akıl dışı bir öneriyle övünüyordunuz. Ne oldu o projeniz? Daha önce çıkıp anlattığınız ve bu yıl da anlattığınız diğer projeleriniz gibi bu da mı pilot uygulama seviyesinde kalacak, kaldı? Bunu da mı tamamlayamadınız Bakan Hanım, yoksa akıl dışı olduğunu yeni mi idrak ettiniz?

Bakan Hanım, Türkiye kadına yönelik şiddette OECD ülkeleri arasında 1'inci sırada, bu utanç sizin ve Bakanlığınızın eseri. İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesine çanak tutarken kadınları hiç düşünmediniz siz. Şiddeti önleme seminerlerine katılanlara ilişkin koltuk sayısı hesabı yapmayı biliyorsunuz. Peki, soruyorum ben size: Adalet Bakanlığı verilerine göre, 2021-2025 yılları arasında 69 bin tedbir kararı ihlal edildi. Bu kadınların kaçına ulaştınız? Bunun hesabını tutuyor musunuz? Daha yeni, Malatya'da Perihan Akbulut, Aydın'da Kumsal Kayan uzaklaştırma kararları olmasına rağmen neden göz göre göre katledildi? Tedbir ihlali sonucu kaç kadın katledildi?

ŞÖNİM personeliniz yeterli mi? Kaç merkezde gece gelen bir başvuruyu takip edecek ekibiniz var?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Her yerde var.

ASU KAYA (Osmaniye) - Oturduğunuz koltuğun sorumluluğunu yerine getirseydiniz her yıl binlerce kadın katledilmezdi.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Yalan söylüyorsunuz.

ASU KAYA (Osmaniye) - Bakan Hanım, siz görevinizi yapmadığınız için kadınlar da çocuklar da ölüyor. Üç yıldır her bütçe görüşmesinde sizin gözlerinizin içine baka baka hesap sordum sizden. Yıllardır o koltukta oturuyorsunuz "Şiddete sıfır tolerans." demekten başka hiçbir şey demediniz. Bu ülkenin kadınları için, çocukları için ne yaptınız? Maalesef beceremiyorsunuz Bakan Hanım. Kadınlar için, çocuklar için artık affınızı isteyin. Korumanız altında kaç çocuk istismara uğradı? Antalya'da beş aylık Arda bebek, Niğde'de 9 yaşındaki Mustafa, Sakarya'da 15 yaşındaki İlayda, Bursa'da 17 yaşındaki Yasemin sizin korumanız altında ölen çocuklardan sadece bazıları. Kaç çocuk sizin korumanız altındayken öldü, açıklayın rakamları, bilelim. Kabul edin, siz bu ülkenin çocuklarını koruyamıyorsunuz,

Bakan Hanım, memleketin çocukları yokluk içinde, bu bütçenizde sizin açık açık görülüyor. Bu ülkedeki yoksul çocuk sayısının 2029 yılında 220 bine çıkacağını, ailesinin yanında desteklenen kız çocuğu sayısının bu yıl sonunda 140 bine çıkacağını öngörüyorsunuz. Yönetemediğinizi, milyonları aç bıraktığınızı görmüyor musunuz? Aslında biliyorsunuz çok iyi. Yoksulluğun artacağını bilmenize rağmen, yoksul ailenin çocuğu için verdiğiniz eğitim desteğini düşürüyorsunuz. 2029'a kadar 412 bin çocuğun eğitim desteğini kesiyorsunuz. Çocuğun okul masrafını karşılayamayan bu aileler ne yapacak? 412 bin çocuk okuyamayacak mı Sayın Bakan? Bütçede bakım hizmetleri için neden yeterli payı ayırmadınız? Bakım yükü devletin sorumluluğunda değil mi? Devletin sorumluluğunda. Siz bakmadığınız için yaşlıya, engelliye, hastaya kadın baksın siz de ancak seyredin. Evde yaşlısına, engellisine, çocuklarına bakan kadınlar işe gidemiyorlar, çalışamıyorlar. Sizin yapmadığınız bakım yükünü üstleniyor, bir ömür bakım emeği veriyor ama yaşlandıklarında bu kadınların bir emeklilik maaşı olmuyor. Bu kadınlara diyorsunuz ki siz: "Emekli olamazsın, primin tamamlanmamış." nasıl tamamlasın primini Sayın Bakan? Yıllarca evde çalışan kadınları eşinin ya da ölen babasının maaşına mecbur bırakıyorsunuz. Ülkemizdeki yaşlı kadınlar yoksulluk içinde ölümü bekliyor Sayın Bakan. Milyonlar pazara gitmek için akşam döküntüsüne muhtaç kalıyor, kirasını ödeyemediği için kömürlükte yaşayan, memleketinde yaşayan, 86 yaşında pazarda çalışmak zorunda kalan kadınlar varken eskiden sizin koltuğunuzda oturan Aile Bakanı fondan milletin milyarlarını çuvalladı, götürdü. Şimdi tutuklandı, siz de adaleti sağladık diye övünüyorsunuz. Biz gündeme getirmesek, tutuklama da olmayacaktı. Ülkeyi maalesef bu hâle sizler getirdiniz. İşte, sizin Türkiye Yüzyılı'nız. Milletin sefaletini açlığını çok iyi, gayet iyi biliyorsunuz. Geçen yıl yoksullukla mücadele kalemi için tahmininiz 644 milyardı ama bu yıl 345 milyar teklif ediyorsunuz, beceremiyorsunuz Bakan Hanım, bir yılda bu kadar öngörüsüzlük olur mu? Yani siz kâğıt üzerinde bile yoksulun cebine girecek 300 milyarı yok ettiniz. Bu yıl yoksullukla mücadelede muhtaç hane başına aylık sadece 400 TL artış yapıyorsunuz; yoksullukla böyle mi mücadele edecek siz ve Bakanlığınız? Bu tutarı neye göre hesapladınız? Bir hanenin temel gideri olan kira, faturalar, gıda harcamaları ne kadar tutuyor? Gençlere "Evlenin, yuva kurun, çocuk yapın." demek kolay. Neyle evlenecekler, neyle hayatlarını idame edecekler? Karınlarını doyuramayan gençler neye güvenip çocuk yapacaklar? Bir aile 5.900 lirayla ne yapsın, ne yesin, ne içsin? Bakan Hanım, bir kadının koruma kararı ihlal edildiğinde kapısına kim gidecek? Bir çocuk yoksulluk yüzünden okuldan koptuğunda onu okula kim döndürecek? Yıllarca evinde bakım veren bir kadın yaşlandığında hangi maaşla geçinecek? Aile Enstitüsü'nün bütçesini 3 katına çıkarırken aileyi nasıl güçlendireceksiniz? Bize bunu kalem kalem açıklayın. Memleket yansa, itibarından tasarruf etmeyin. Kadınların, çocukların, milyonların yaşam hakkından, yiyeceği ekmekten tasarruf eden bu bütçeyi onaylamıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Asu Hanım, teşekkür ediyoruz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özkan Yalım'ın arkasında durabiliyor musunuz?

ASU KAYA (Osmaniye) - Özkan Yalım'ı size soralım, size soralım.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben de size soruyorum.

ASU KAYA (Osmaniye) - Sen önce Fatma Betül Sayan Kaya'nın hesabını ver.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben olsam sizin yerinizde bu Özkan Yalım'ın...
NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Bu ne basit konuşma ya!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Buraya gelip bu konuşmayı yapmazdım.
ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yani burada böyle bir tartışma yaşanması...
ASU KAYA (Osmaniye) - 2,2 milyar liranın hesabını verin!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - O kadınların hakkını korumadınız, Özkan Yalım'ın hakkını korudunuz! Ben olsam sizin yerinizde, utandığımdan buraya gelip konuşmazdım, konuşmazdım!
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)
ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne demek konuşmazdım ya!
ASU KAYA (Osmaniye) - Üstünüzdeki o önce karanlığı bir aydınlatın siz! Bula bula Özkan Yalım'ı... Biz onu partiden attık, çok uzatmayın konuyu!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Arkasındaydınız ya!
(AK PARTİ ve Yeni Parti sıralarından karşılıklı laf atmalar ve gürültüler)
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Asu Hanım, konuşmanız bitti.
ASU KAYA (Osmaniye) - Sizin terbiyenize bırakıyorum bunu da!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Arkasındaydınız!
ASU KAYA (Osmaniye) - Sizin terbiyenize bırakıyorum, arkasında markasında değilim!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özkan'ın yaptığı terbiyesizlikleri...
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Ya, bir susar mısın! Bu kadar önemli bir Bakanlığı konuşuyoruz...
ASU KAYA (Osmaniye) - Sen adam ol önce! Sen adam ol! Sen adam ol!
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben adamım, adamım!
ASU KAYA (Osmaniye) - Tek savunman bu mu!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne yapalım, kavga mı edeceğiz Sayın Asu Hanım? Asu Hanım...
Bitince bana haber verin, ben toplantıyı açayım.
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Kadınların hakkını korumak eğer size kaldıysa... Ayvayı yedi!
ASU KAYA (Osmaniye) - Adam gibi konuş! Benim sözümü değil sen kendi sözünle konuş! Partinizin itibarı da sana kaldıysa vah ki ne vah! Bunun için mi geldin sen buraya! Senin lafın bundan mı ibaret! Bence sen sus, Bakan Hanım cevap versin!
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şu çekim yapan kim? Uyarın hemen, alın oradan. Şu alanda danışman istemiyorum, burası bürokratlara ait, boşaltsınlar o arayı.
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bu kadar kişinin...
ASU KAYA (Osmaniye) - Senin çapın yetmez ona! Senin çapın yetmez ona!
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ne demek çapın yetmez?
İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ben olsam utancımdan buraya gelmezdim.
SALİHA SERA KADIGİL (İstanbul) - Suçlusu kadın mı sence bay trol? Bay trol, anlatın bakalım.
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - 2 kadın milletvekiliyle gelmişsiniz buraya.
ASU KAYA (Osmaniye) - Senin de mi fonda paran vardı, listeler...
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Asu Hanım, konuşmanız bitti.
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, şu sol tarafa bir dönebilseniz artık.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Suiçmez...
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sol tarafa dönebilseniz, temiz bir dil kullanmayı hatırlatsatnız.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri...
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - 2 kadın milletvekiliyle gelmişler, provoke etmesinler.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Asu Hanım, bir yerinize oturur musunuz?
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir usulümüz yok.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bir saniye, Sayın Güneş...
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sen kendi belediye başkanlarının uçkuruyla uğraş.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - Plan Bütçede kaç tane kadın milletvekili var?
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Onu geçin ya, onu geçin; biz buradayız, siz neredesiniz?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bunu bana niye soruyorsunuz? Ben gruplardan gelen milletvekillerine bakarım.
NİLGÜN ÖK (Denizli) - 2 kişi geldiniz, 3 kişi geldiniz.
SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Biz buradayız, siz neredesiniz?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.
Bakın, Sayın Türkan Elçi bekliyor ona söz vereceğiz.

Buyurun.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Sayın Bakan, bugün Bakanlığınızın bütçesi üzerinde birkaç dakikada meram anlatmak zaman açısından elbette ki yeterli olmayacaktır. Biz yine de iktidarınızın bizim üzerimizdeki uzun yıllara sari bir özetini yapmaya çalışalım.

Sayın Bakan, biz kadın cinayetleri desek, MESEM'de çocuklar ölüyor desek hop oturup hop kalkanlar oluyor; "Susun, ölülerden söz etmeyin, huzurla oturduğunuz sofranın tadını kaçırmayın." diyorlar. Hiçbir hak ihlali yaşanmıyormuş gibi "Aile Türk toplumunun temelidir, aile kutsaldır." gibi tumturaklı cümleler kullanarak önlerindeki yemeğe devam ediyorlar. Aile hepimiz için kutsaldır Sayın Bakan. Aileye değer vermekle övünmek kimsenin tekelinde değildir. "Kutsaldır" demek ailenin, kadının, çocukların hakkının teslim edildiği anlamına gelmiyor. Haklarımızı güvence altına alan hukuktan söz etsek, Anayasa desek, bütçe kaynaklarının toplumsal gelir adaleti ve kamu hizmetleri lehine tahsis edilmelidir desek kendimizi anlatmaya kifayet keser mi ondan da emin değilim.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı olarak görev yapan Betül Sayan Kaya dâhil olduğu hadiseyle sizin şu anda oturduğunuz makama olan güveni yerle bir etti, herkes artık tüm makamlara kuşkuyla bakıyor ne yazık ki. Anayasa madde 41'de "Devlet ailenin huzuru ve refahıyla özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır." diyor. Kadınlara yönelik şiddetin her yıl artış gösterdiği verilerle tescillidir. Kadınlara yönelik şiddetle mücadeleye ayrılan tutar Bakanlık bütçesinin binde 4'üdür. 2026 için açıklanan sığınmaevi hedefi 174'tü, 2027 yılı için öngörülen sayı 153'tür.

Sayın Bakan, bakanlıkların bütçeleri iktidardaki siyasi iradelerin haritasıdır. Bugün Bakanlığınızın haritasında kadının kapladığı yeri arıyoruz bulamıyoruz. Bakanlığınızın 2027 bütçe yılı teklifinde kadının güçlendirilmesi için ayrılan pay Bakanlık bütçesinin yüzde 1,41'idir. Bu veri bile kadına atfettiğiniz önemi göstermiyor mu? Kadın örgütlerinin verilerine göre 2026'nın yalnızca ilk altı ayında 151'i şüpheli olmak üzere toplam 301 kadın katledildi. Bu tablo yıllardır süren cezasızlığın bir sonucudur. Yıllar içinde ölümü şüpheli kalan yüzlerce kadından biri de kaybolan Gülistan Doku değil miydi? Adalet Bakanınız Akın Gürlek "Faili meçhul cinayetlerin araştırılacağını." büyük reklam afişleriyle ekranlarda duyurdu. Bu dosya bile bürokrasi ile suç örgütleri arasındaki ilişki ağlarını göstermeye yeter artar bile. Rojin Kabaiş'in amcası daha evvelsi gün maskeli kişilerin saldırısına uğradı, onları bulmak bu kadar zor mudur? Bu saldırılar önem atfettiğiniz birine yapılmış olsaydı failleri yirmi dört saat içinde bulacağınızdan hiç şüphemiz yoktur.

Anayasa madde 50'de "Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar." der. Gaziantep'te MESEM kapsamında çalıştığı şantiyede hayatını kaybeden 17 yaşındaki Halil İbrahim Yağız çocuk değil miydi? Çalışma şartları bakımından neden korunmadı? Halil'in alın terinin aylık karşılığının 8 bin lira olduğunu da hatırlatmakta fayda var. Ayrıca, 2026 yılında MESEM'de hayatını kaybeden çocuk sayısının en az 37 olduğunu da buradan tekrar kayıtlara not düşelim.

Kadın ve çocuk ölümleriyle meşhur bir ülkede hangi aile güvende olabilir? Şiddet önlenmediği veya failler bulunmadığı gibi "Ailem Güvende" mottosuyla muhalif derneklere, haber sitelerine yönelik operasyonlar yapılıyor. Gazeteci Tuğba Tekerek sudan bahanelerle tutuklanarak cezaevine gönderildi. 2 Mayıs 2026 Resmî Gazete'de Aile ve Nüfus On Yılı konulu genelge yayınlandı. Genelgenin 5 numaralı başlığı genç yetişkinlerin evliliğe teşvik edilmesi ve evliliğin kolaylaştırılmasını hedefliyor. Gençlerin evliliğe teşvik edilmesinin altında birden çok sebep vardır, temel amaç doğurganlığı artırmak ve geleneksel aile yapısını korumaktır. Borçla harçla evliliğe adım atan gençlerin bağımsızlıklarını kazanmadan geri kalan hayatlarında işsizlikle, aile geçindirme derdiyle uğraşmaları sizi hiç mi rahatsız etmiyor? Aslında sizleri rahatsız eden gençlerin bireysel hedeflerine ve özgürlüğe atfettikleri önemdir. Özellikle genç kadınların aile içi beklentilerine dair kalıplara hapsedilmesi istenmektedir, kariyer ve kişisel gelişim talepleri kimi zihniyetleri rahatsız etmektedir. Eleştirilerimiz farklı bir yöne çekilmesin. Aile kurumu bizim için de en az sizin kadar önemlidir. Çok iyi bilinmelidir ki aile bireyleri ancak haklarıyla varlık gösterebilirler ve hak ettikleri değere mazhar olabilirler. Ailenin korunması ancak şiddetten korunma ve bireylerin refahı üzerinden tanımlanabilir. Sizler tarafından sürekli aile mefhumuna vurgu yapılmasının altında yatan sebeplerden biri de aile dayanışma ağının güçlü ilişkilerinden istifade ederek devletin yerine getirmek zorunda olduğu görevleri aileye yüklemektir. Yaşlı, hasta, çocuk bakımı gibi sorunların aile çatısı altında çözüme kavuşturulması istenmektedir. Evliliğin teşvik edilmesi yönünde politikalar üretilmeye çalışılmışsa da istendiği yönde toplumda karşılık bulamamıştır. 2026 için planlanan evlilik hızı 7,6 iken gerçekleşme tahminî ise 6,5'tir. Aile Yılı ilan edilen 2025'te evlenen çift sayısının 570 binden 552 bine düştüğü de görülmektedir. Evlilik kredisi bugüne kadar yaklaşık 102 bin çifte ödenmiştir. Son dokuz ayın hızına göre yılda evlenen her yüz çiftten yaklaşık 13'üne denk gelmektedir. Sayın Bakan, lütuf gibi anlatılan destek borç olarak veriliyor. İstanbul'da ortalama kira 45 bin civarındadır yani yaklaşık asgari ücretin 1,6 katıdır. Bütçe gerekçesi yeni evlenecek gençlere sosyal konut ve kiralık sosyal konut sözü veriyor, bu hususlara ilişkin bir sayı mevcut mudur? Maalesef göremiyoruz. Bir takvim öngörülmüş mü? Hayır, bunu da göremiyoruz.

Genelgenin 6 numaralı başlığı çocuk sahibi olmayı özendiren, kolaylaştıran uygulamalar vadediyor. Genç çiftlerin sizden beklediği şeyler bellidir. Reklam kokan söylemlerinizden daha ziyade somut adımlar atmanızdır. Ulaşılabilir, güvenli, asgari ücretle çalışanın da ödeyebileceği bir kreş imkânına sahip olabilmek mesela. İstanbul'da özel kreşin aylık maliyeti sendikaların aktardığına göre 30 bin ila 40 bin arasındadır yani net asgari ücretin üzerindedir. Kimi siyasi saiklerle belediye kreş izinleri yayınlanan yönetmelikle Bakanlık iznine tabi kılındı. Muhalif olarak gördüğünüz belediyelerin vatandaşın kreş ihtiyacını gidermesinin önü kesilmek istendi.

??AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Orada bir skandal vardı, bilmiyorum farkında mısınız?

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Âdeta siyasi hırsınız halkın hizmet almasının önüne geçti. Basına yansıyan bilgiye göre yaklaşık 785 belediye kreşi etkilenecektir bu durumdan. Bakanlığınızın Temmuz 2026 raporuna göre denetiminizde 2.348 kreş mevcuttur. Türkiye'de 0-4 yaş aralığında yaklaşık 4 milyon 850 bin çocuk var vardır yani Bakanlığınızın ücretsiz kontenjanından her 1.361 çocuktan yalnızca 1'i faydalanabilmektedir, muhtemelen faydalananlar da ancak torpil bularak, mevcut siyasi yapıya yakınlığını bildirerek kayıt yaptırabiliyorlardır çünkü vatandaşın hiçbir ilişki ağının içinde olmadan en doğal hakkından istifade edemediği bilinen bir gerçektir.

Genelgenin 7 numaralı başlığına dönelim, bakım ve destek modellerine dair... 4 kişilik ailenin açlık sınırı 38 bin lira, 2'nci çocuk için ödenen aylık doğum yardımı 1.500 lira. Bu tutar başından beri yerinde sayıyor, reel değerinin yaklaşık yüzde 36'sını kaybetmiş durumda. Kız öğrenciye ilköğretimde aylık 300 lira eğitim yardımı yapılıyor. Ben bu tutara defalarca baktım "Bir yanlışlık olabilir mi?" diye. Kız çocuğuna aylık verilen tutar 2 gofret parasıdır Sayın Bakan. Amacınız, verilen rakamı söylemeden "Kız öğrencilere eğitim desteği veriyoruz." diyerek reklam yapmak mıdır? Kim bilir, 300 TL'lik ödemeye dahi rica minnetle erişiliyordur. Geçen yıl bu salonda gelir tamamlayıcı aile destek sözü verdiniz aynı zamanda. Pilot uygulama tutarı ve iller daha da bilinmiyor. Önerimiz çok net; doğum yardımı başta olmak üzere, çocuk ve aile yardımlarının memur katsayısına bağlanması yönündedir. Çocuk desteği 2027 bütçesinde tutarlarıyla yer almalıdır.

Diğer bir konu da engeller ve bakım veren aileler mevzusudur. Evde bakım yardımına 2027'de 109 milyar lira ayrılıyor, 2027 hedefi ise 515.500'dür. Aile bireyine evde bakan kadınların emekliliği ve sigortası için bütçede tek bir harcama kalemine rastlayamıyoruz. Önerimiz, bakım veren aile üyelerine sigorta primi desteği ve gündüz bakım ile mola hizmeti yönündedir.

Son olarak da bakım kuruluşları ve denetimine değinmek istiyorum. Nitekim, genelgenin 11'inci başlığı kurumsal kapasitenin güçlendirilmesini öngörüyor. 2027 bütçesinde bakım merkezlerine ayrılan paranın yüzde 55,9'u özel merkezlere ödeniyor. Bildiğiniz üzere, Batman, Beylikdüzü, Diyarbakır'da yaşanan vakalar kamera görüntülerinin ailelere ulaşmasıyla anlaşılabildi. Geçen sene yapay zekâ destekli kamera sistemini bütün kuruluşlara yaygınlaştıracağınızı, özel kuruluşlara şart koşacağınızı vadetmiştiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Halide Türkoğlu...

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Bakanlığın bütçesine geçmeden önce genel bütçe üzerinden birkaç söz söyleyerek buradan Bakanlığın bütçesine bağlamak istiyorum.

Şunu da söylemeden geçmeyeceğim: Toplam bütçenin bütününde görmezden gelinen kadınların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinden de bir beklentisi olmadığını, bugün ülkenin dört bir yanında kadınların hakları, emekleri ve yaşamları için yükselttikleri itiraz ortaya koymuştur. Siz kulaklarınızı tıkamış, gözlerinizi kapatmış olabilirsiniz bu itiraza ancak bizler bugün burada kadınların sesiyiz, sözüyüz, isyanıyız.

Nitekim, 2027 yılı için sunulan bütçenin bütününe kadınların itirazı var. Kadınların yaşamını tek bir program içine sıkıştıran, kadınların güçlenmesini dar bir Bakanlık faaliyet alanına indirgeyen bütçe anlayışınız artık teşhir olmuştur. Kadının güçlendirilmesi programının neredeyse yüzde 85'i Bakanlığınız, geriye kalan yüzde 14'ü ise Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından uygulanmaktadır. Buradan özellikle sormak istiyorum: Kadınların güçlendirilmesi yalnızca sizin Bakanlığınızın sorumluluğunda olan bir mesele midir? Kadınların eşit ve özgür bir yaşam kurabilmesi, ekonomik bağımsızlığını kazanması, istihdama, eğitime, sağlığa, adalete ve kamusal hizmetlere eşit erişebilmesi bütün bakanlıkların sorumluluğunda değil midir? O hâlde, neden kadınların güçlendirilmesi bütün bakanlıkların politikalarına ve bütçelerine yansıyan bütünlüklü bir program olarak hazırlanmamıştır? Daha da önemlisi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak bir yana, bu kavramın kullanılmasını dahi yasaklayan bir siyasi anlayış kadınları nasıl güçlendirebilir? Eşitsizliği tanımadan, adını koymadan ve onunla mücadele edecek politikalar geliştirmeden kadınların güçlendirilmesinden söz edilemez. Kadınları güçlendirmek, kadınları aile politikaları içine hapsetmekle değil eşitliği ve özgürlüğü esas alan kamusal politikalar üretmekle mümkündür. Bütün performans göstergelerinizi aileyi koruma ve güçlendirme anlayışı üzerine kurmuşsunuz. Bir kez daha kadının güçlendirilmesinin neredeyse 3 katı bütçeyi aileye ayırmışsınız. Oysa bütçeler, her yıl toplumun değişen ihtiyaçlarını, kadınların taleplerini ve yaşamın gerçeklerini esas alarak yeniden düzenlenmesi gereken kamusal politika metinleridir.

Bakın, sunduğunuz 2027 bütçe teklifinde alt performans göstergesi olarak belirlenen başlıklardan biri, kadına yönelik şiddetle mücadele ve saygı kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla gerçekleştirilen farkındalık seminerleriyle ulaşılan kişi sayısı. Sayın Bakan, sizin saygıdan kastınız nedir? Kadınların yaşam hakkının korunmadığı, şiddetin önlenmediği, kadınların her gün şiddete ve katliamlara maruz bırakıldığı bir ülkede hangi saygı kültüründen söz ediyorsunuz? Bu kadar ayrıntılı performans göstergeleri hazırlarken burada tarif edilen saygının ne anlama geldiğini bizim sorgulamayacağımızı mı düşünüyorsunuz? Biz, bu kavramın ardındaki anlayışı çok iyi biliyoruz. Burada söz konusu olan kadınların haklarına, iradesine ve yaşamına saygı değil, erkeğin şiddeti karşısında susan, aile içinde itaat etmeye zorlanan, kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olması engellenen kadından beklenen itaattir. Kadınları güçlendirdiğinizi iddia ettiğiniz bir programın kadınların yaşam hakkını dahi güvence altına alamayan bir politika

çerçevesinde sıkıştırılmasını asla kabul etmeyeceğiz. Programın içeriği sadece şiddet ve şiddeti önleme üzerinden hazırlanmıştır ki Bakanlığınızın da iktidarınızın da bu konudaki karnesi kadına yönelik şiddet ve katliamlardaki artışla ortadadır, son on ayda 245 kadın katliamının gerçekleşmesi, 240 kadının ölümünün şüpheli olarak kayıtlara geçmesi de bunun göstergesidir. Diyarbakır'da "Beni sığınağı götürün, yaşamım tehlike altında." dediği hâlde sığınağa götürülmediği için katledilen Sultan Kara'nın vebali sizsiniz, sizin ısrarla kadınları korumayan politikalarınızdır. Sizin bu ülkedeki kadına yönelik şiddetle mücadele yaklaşımınız sayısı 151 olan sığınak sayısını 152'ye çıkarmaktır. Bakın "kadın konukevlerinde işe yerleştirilen kadın sayısı" diye bütçe tablonuzda yer alan bir başlık var. Hayır, zaten şu anlaşılmıyor, 650 kadının işe yerleştirildiği bilgisi bu tabloda yer alıyor ancak bu kadınların sığınakta kalan kadınlar mı, yoksa bu sığınaklarda istihdam edilen kadınlar mı olduğu net değil ancak net olan bir şeyi ben size söyleyeyim: Bu sığınaklarda bir yıl boyunca kaç kadına hangi hizmetler verildiği bilgisi yok, sadece aile içinde şiddet görüp sığınma evinde kalan kadını aile eğitimi veriyorsunuz. Örneğin, bu sığınaklarda ana dilinde hizmet verilmesi için Bakanlığınızın bir bütçesi var mı Sayın Bakan? Şiddet gören kadınların kendi ana dillerinde hizmet alması için siz ne yaptınız? Bunu bir sorun olarak neden görmediniz?

Bir diğer başlık ise, bu ülkenin "yeni sömürü iş gücü" olarak tanımlanan göçmen kadınlar elbette ki iktidarınızın bir göç politikası var ancak şunu açıkça söylemek gerekir ki göçmen kadınların maruz kaldığı şiddeti, emeğinin sömürülmesini ve hak gasplarını önlemeye yönelik bütünlüklü bir politikanız yok. Bu ülkede göçmen kadınları bir yandan ekonomik sistemin içine dâhil eden, diğer yandan en temel haklardan mahrum bırakarak toplumsal yaşamın dışına iten bir ötekileştirme politikası yürütülüyor. Göçmen kadın emeği ağırlıklı olarak tarım sektöründe ve ev içi bakım hizmetlerinde yoğunlaşıyor. Üstelik, bu emek büyük ölçüde kayıt dışı, güvencesiz ve denetimsiz koşullarda yürütülüyor. Göçmen kadınlar bu çalışma alanlarındaki hak gasbından, fiziksel ve cinsel şiddete ayrımcılıktan güvencesizliğe kadar pek çok hak ihlalleriyle karşı karşıya. Peki, Sayın Bakan, siz göçmen kadınlar için ne yapıyorsunuz? Onların emeğini ekonomiye dâhil ediyor ancak sosyal güvenlikten, adalete erişimden ve temel yurttaşlık haklarından yararlanmalarının önünü açmıyorsunuz. Başka bir ifadeyle göçmen kadınların emeğine ihtiyaç duyuyor ama haklarını tanımıyorsunuz. Daha vahimi, şiddete maruz kalan göçmen kadınlar için güvence oluşturmak yerine sınır dışı edilme tehdidi bir baskı aracına dönüştüren bir sistem işletiliyor. Kadınlar şiddeti şikâyet ettiklerinde, haklarını aradıklarında geri gönderme merkezine gönderilme korkusuyla karşı karşıya kalıyor. Böylece, şiddetten uzaklaşmak isteyen kadınlar bir kez daha devletin göç politikalarının yarattığı güvenecesizlikle kuşatılıyor.

Sayın Bakan, göçmen kadınları şiddet karşısında korumayan, aksine sınır dışı edilme tehdidiyle sessizliğe zorlayan bir anlayışla kadınların yaşam hakkını ve güvenliğini nasıl sağlayacaksınız? Bu ülkede ayrımcılığa, ötekileştirmeye ve eşitsizliğe maruz bırakılan bir diğer kesim LGBT+'lardır. Bakın, bu ülkede LGBT+'ların eşit haklara erişimini, sosyal güvencelerini ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedefleyen bir bütçe yok ancak bu kimlikleri hedef alan, yaşam alanlarını daraltan ve haklarını kısıtlayan politikalar için kamu kaynaklarının kullanıldığını görüyoruz.

Sayın Bakan, sizin iktidarınızın siyasi tercihleri kimin hak sahibi olduğunu kimin toplumsal sorumluluk kapsamında görüleceğini belirleyemez. İnsan hakları, iktidarların ideolojik tercihlerine göre dağıtılabilecek bir ayrıcalık değildir. Peki, "Ailem Güvende" operasyonları adı altında farklı cinsel kimliklere yönelik yürütülen operasyonlara ne kadar bütçe ayrılıyor? LGBT+'ları hedef alan bu uygulamaların kamu kaynaklarıyla nasıl finanse edildiğini açıklayabilecek misiniz? Bir yandan bu kesimin varlığını ve ihtiyaçlarını yok sayarken diğer yandan temel sosyal haklara erişimini engelleyerek nasıl güvenli bir toplum inşa edeceksiniz? İnsanları cinsel kimliği nedeniyle dışlayan bir anlayışla ne toplumsal güvenlik ne de eşitlik sağlanabilir. Güvenli bir toplum ancak herkesin haklarının güvence altına alındığı toplumdur. Siz bu ülkede "Aile On Yılı ilan ediyoruz." dediğiniz anda kadınların derinleşen yoksulluğuna yoksulluk katacağınızı da ilan ettiniz. Sizin bütçe kalemlerinizdeki bakım hizmeti meselesiyle bunu açacağım ama öncelikle bu hizmeti kadınların omuzlarına nasıl "aile değerleri" adı altında yüklediğinizi hatırlatmak isterim. Siz "Yaşlılara artık bakılmıyor, aile değerlerine aykırı davranılıyor." diyerek toplumu manipüle ettiniz. Bu yükün kadınların omuzlarında olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Bakın, aktif ve gündüzlü yaşam merkezlerinden yararlanan yaşlı sayısı 800, huzurevleri ve yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerinde bakım alan kişi sayısı 2025 tarihinde 15.124 kişiyken 2026 tarihinde bu oran 14.878'e düşüyor. Yine, toplamda evde bakım yardımı alan kişi sayısı 520 bin, kamusal bakımevlerinde bakım alan çoğu gündüzlü kişi sayısı 22 bin. Bu tabloyu neden özel olarak hatırlattım, biliyor musunuz Sayın Bakan? Çünkü sizin iktidarınızın politikalarında da hazırladığınız bütçede de kadınlar, yaşlılar, çocuklar için ayrılan kaynak muhtaçlık, acıma duygusu üzerinden ayrılıyor; hak öznesi olarak değil.

Bir diğer hak öznesi olarak görmediğiniz kesimlerin başında engelliler geliyor. Bakanlığınız her fırsatta engellilere yönelik yaptığınız harcamaları açıklıyor. Sanki bir lütufta bulunuyormuşsunuz gibi teşekkür de bekliyorsunuz. Oysa sosyal destekler bir lütuf değil, engellilerin en temel yurttaşlık haklarıdır. Üstelik bu hakları bir lütuf gibi sunmanız, aynı zamanda bu hakları geri alabileceğinizin tehdidini de içinde barındırıyor. Engellilik meselesi yalnızca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sorumluluğuna da indirgenemez. Engellilerin toplam bütçe içerisindeki yeri ve statüsü değişmelidir. Engellilere yönelik harcamalar yalnızca Bakanlığınızın bütçesi üzerinden değil, bütün bakanlıkların bütçeleri ve kamusal hizmet politikaları üzerinden ele alınmalıdır. Burada özellikle sormak istiyorum: Siz bu bütçeyi hazırlarken kaç engelli yurttaşın görüşüne başvurdunuz? Engellilerin ihtiyaçlarını, taleplerini ve deneyimlerini bütçeye yansıtmak için nasıl bir katılım mekanizması oluşturdunuz? Engellilerin danışmanlık hizmetlerinden yararlanabilmesi için neden ayrı ve yeterli bir bütçe kalemi oluşturmuyorsunuz? Siz, daha bu ülkede kaç milyon engelli yurttaş var, bunu açıklamıyorsunuz. Sisteminize kayıtlı kişi sayısı üzerinden politika üretiyorsunuz, bunu asla kabul etmiyoruz. Rakamlar da bu alandaki yaklaşımınızı açıkça ortaya koyuyor: Evde bakım yardımından yararlanan engelli birey sayısı 515.500 iken gündüzlü bakım, rehabilitasyon ve aile

danışmanlığı merkezlerinden yararlanan engelli birey sayısı yalnızca 2.800. Aradaki yaklaşık 184 katlık fark bize neyi gösteriyor? Kamusal bakım hizmetlerini yaygınlaştırmak gibi bir hedefiniz olmadığını, bakım sorumluluğunu evin içine dolayısıyla kadınların omuzlarına bırakmaya devam ettiğinizi gösteriyor. Engelli bireylerin bağımsız yaşam hakkını güçlendirmek yerine hem engellileri hem de onlara bakım veren kadınları ev içine mahkûm eden biz sistem üretiyorsunuz. Bakın, engelli kadınlar "Ben bir hak öznesiyim." diyor. "Bakım emeğiyle engelliliğin birlikte anılmasını kabul etmiyoruz." diyor. "Ben bir yurttaş olarak, özgür bir birey olarak yaşayabileceğim koşullar olsun istiyorum." diyor. Bakın, açlık sınırı bu ülkede 37.800 TL. Yaklaşık 760 dolar, evde bakım yardımı ise hane başına aylık 15.755 TL, yaklaşık 317 dolar. Almanya'da bakım yardımı 1.500 dolar, İtalya'da ise bin dolar düzeyinde. Bu rakamlar bakım emeğine, yaşam hakkına nasıl yaklaşıldığını açıkça ortaya koyuyor.

Sonuçta bütün rakamlar bize neyi gösteriyor Sayın Bakan? Çok açık: Kadınlar yalnızca ödedikleri vergilerle değil, karşılığını alamadıkları, ücretlendirilmemiş bakım emekleriyle de bu bütçe katkı sunuyor ancak bütçeden bu emeğin karşılığını alamıyorlar. Devlet, kadınların sırtına yüklediği bakım sorumluluğunu kamusal bir hizmete dönüştürmek yerine bu emeği görünmez kılarak tasarruf ediyor. Yani kadınlar hem bütçenin gelirini yaratıyor hem de bütçenin karşılaması gereken bakım yükünü kendi yaşamlarından, emeklilerinden ve zamanlarından karşılıyor.

Bir diğer konu, daha önceki bütçe cetvellerinizde eşi vefat etmiş kadınlara, cezaevlerindeki kadınlara, engelli bakım hizmeti verenlere dair ne kadar ücret ödendi, açıkça yazılıyordu. Biz en azından bunu farklı taramalarla değil, direkt sunduğunuz bütçe teklifinde görüyorduk. Ancak gelin görün ki ne performans programınızda ne de bütçe teklifinizde bu rakamları göremedik. Söz konusu ödeneklerin bütçe cetvelinizde neden yer almadığını bizler çok iyi biliyoruz. Çünkü sizin, hiçbir geliri olmayan ve eşi vefat etmiş kadınlara sunduğunuz destek 2 bin TL, sizin hiçbir geliri olmayan kadına sunduğunuz hayat işte bu kadar Sayın Bakan. Tüm bunlardan hareketle "Kadının Güçlendirilmesi Programı" adı altında sunduğunuz politikaların kadınları güçlendiren değil; ötekileştiren, ayırımcılığın, eşitsizliğin hedefi yapan bir program olduğunu söyleyerek kendi bütçe teklifimizi sunuyoruz.

Barış ve demokratik toplum çağrısıyla başlayan bir süreçte bugün kadınlar için sunulan bütçe barışın bütçesi değildir. Bütçenin en büyük payı savunma ve savaş politikalarına ayrılıyorsa o bütçenin barışla, eşitlikle ve toplumsal adaletle bir ilgisi olamaz. Çünkü barışın bütçesi her şeyden önce kadınları yaşamın öznesi olarak gören bir anlayışla hazırlanır. Toplam bütçenin bütün kalemleri toplumsal cinsiyet eşitliği esas alınarak oluşturulur. Kadınların güvenceli istihdama, ekonomik ve sosyal yaşama eşit katılımını sağlayan politikalar hayata geçirilir. Kadınların emeğini görünür kılan, bakım yükünü kamusallaştıran ve özgür bir yaşam kurmalarının önündeki engelleri ortadan kaldıran bir bütçe ancak barışın bütçesi olabilir. Ben konuşmamı tam da buradan, hem kadınlar açısından hem de barış ve demokratik toplum sürecinin başarıya ulaşması açısından dönemin ruhuna denk düşen bir bütçenin nasıl olması gerektiğini vurgulayarak tamamlamak istiyorum. Öncelikle, Kadının Güçlenmesi Programı bütçesi kadın örgütleriyle, feministlerle, işçi ve emekçi kadınlarla, ev içinde karşılıksız emek veren, sendikal haklarını savunduğu için işten atılan KHK zulmüne karşı mücadele eden kadınlarla birlikte hazırlanmalıdır. Kadınların ihtiyaçlarını ve taleplerini esas almayan hiçbir program kadınları güçlendiremez. Gerçek bir barış bütçesi, savaşın ve çatışmanın kadınlar üzerinde yarattığı yıkımı gidermeyi hedeflemelidir. Savaşa ayrılan kaynaklar barışa aktarılmalı. Bu kaynaklarla kadın istihdamını artıran, güvenceli ve eşit erişimi sağlayan politikalar hayata geçirilmelidir. Çatışma, zorunlu göç ve yerinden edilmenin kadınlar üzerinde yarattığı tahribatın giderilmesi için toplumsal onarım ve onarıcı adalet mekanizmaları oluşturulmalıdır. Barışın, kalıcılaşması ve toplumsallaşması için toplumun barışa hazırlanmasına yönelik eğitim, kültür ve kamusal bilgilendirme çalışmalarına kaynak ayrılmalıdır. Kadınların ekonomik ve sosyal güvencesi için sosyal yardım, engelli ve yaşlı aylıkları ile evde bakım yardımına ilişkin mevzuat hak temelli yeniden düzenlenmelidir. Sosyal yardımlar, ailenin toplam gelirine, gelir testine ve idarenin takdir yetkisine bağlı olmaktan çıkarılmalı, kadınların bireysel ekonomik koşulları ve ihtiyaçları esas alınmalıdır. Bakım emeği kadınların omuzlarına bırakılan bir sorumluluk olmaktan çıkarılarak bir kamusal hizmet hâline getirilmelidir. Her mahallede ücretsiz, nitelikli ve erişebilir kamusal kreşler açılmalı, kapatılan kreşler yeniden hizmete sokulmalıdır.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ - Güvenliyse açalım.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) - Kreş giderlerine işveren katkısı zorunlu hâle getirilmeli, çalışmayan ebeveynlerin çocukları için bu giderler devlet ve belediyeler tarafından karşılanmalıdır. Yaşlı, hasta ve engelli bakım merkezleri yaygınlaştırılmalı, bakım hizmetleri özel sektöre devredilmek yerine kamusal güvenceye kavuşturulmalıdır.

Kadınların barınma hakkı da bütçenin temel önceliklerinden biri olmalıdır. Sosyal konut ve toplu konut projelerinde aile olma koşulu kaldırılmalı, evli olmayan ve tek başına yaşayan kadınlara barınma desteği sağlanmalıdır. Şiddetten uzaklaşan kadınların sığınak sonrasında yaşamlarını yeniden kurabilmeleri için destekli konut, gelir, istihdam ve kreş desteği sunulmalıdır. Sosyal konut, projelere engelli kadınların erişebilirlik ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmalıdır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele ise yalnızca söylemde değil, bütçede de karşılığını bulmalıdır. Kamusal kadın sığınaklarının ve danışma merkezlerinin sayısı arttırılmalı, bu hizmetler ana dilinde sunulmalı, göçmen ve mülteci kadınlar ile LGBT+'ların erişimine açık olmalıdır. Kadın ve LGBT+'ları örgütlerinin danışmanlık ve dayanışma faaliyetleri kriminalize edilmemeli, kamusal kaynaklarla desteklenmelidir. İstanbul Sözleşmesi'ne yeniden dönülmeli, CEDAW Sözleşmesi'nin gerekleri yerine getirilmeli, Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) 190 imzalanmalı, 6284 sayılı Kanun etkin biçimde uygulanmalıdır.

Sayın Bakan, barışın kadınlar cephesinden bütçesi budur. Barış yalnızca çatışmasızlık hâli değildir; kadınların yoksulluktan, şiddetten, güvencesizlikten ve eşitsizlikten özgürleştiği bir yaşamın inşasıdır. Bunun yolu da savaş politikalarına ayrılan

kaynakların kadınların yaşamına, emeğine, özgürlüğüne ve geleceğine aktarılmasından geçmektedir ki bu aynı zamanda tüm toplumu da kapsayan bir politika hâline gelir. Sizin önümüze koyduğunuz bütçede ise kadınların bu taleplerinin, ihtiyaçlarının ve mücadeleyle kazanılmış haklarının karşılığını göremiyoruz. Kadınları güçlendirmeyen, bakım emeğini kamusal sorumluluk olarak görmeyen, toplumsal cinsiyet eşitliğini esas almayan ve barışın toplumsallaşmasına kaynak ayırmayan bu bütçeyi kadınlar adına kabul etmiyor, reddediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Dinçer, buyurun.

Süreniz on dakika.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; 2 mayısta bir genelgeyle 2026-2035'i Aile ve Nüfus On Yılı ilan ettiniz. On yıllık bir plan yapmadan önce geride bıraktığımız on yılın hesabını vermeniz gerekir. Geçtiğimiz on yıl içerisinde Ensar Vakfında istismara maruz kalan çocuklar, 20'nci kattan atılan, önce "İntihar etti." denilen Şule Çet, kızının önünde "Ölmek istemiyorum." diye haykıran Emine Bulut, bir varilin içinde yakılan Pınar Gültekin, bir gecede tek imzayla çıkılan İstanbul Sözleşmesi, kadın cinayetlerinin her yıl yeni bir rekor kırdığı yıllar, Gülistan Doku'yu aramakla görevli valinizin altı yıl sonra delil karartma suçlamasıyla tutuklanması, Hiranur Vakfında altı yaşında evlendirilen kız çocuğu, bütün ülkenin on dokuz gün aradığı 8 yaşındaki Narin Gürhan ve 2026 yılında ilk on ayımızda erkek şiddetine kurban giden 321 kadın... Sayın Bakan, on yıl ve bu on yılda öldürülen toplam 3.568 kadın. Bu on yılın hesabını veremeyenler önümüzdeki on yılın hesabını ve planını yapamazlar. Merak etmeyin, o on yılı da size bırakmayacağı zaten. Kadına yönelik şiddetle mücadele sosyal politikaların en hayati alanlarından birisidir. Şiddet mağduru bir kadının barınma, psikolojik destek, hukuki yardım ve ekonomik bağımsızlığa ulaşması hayati önem taşımaktadır. Bakanlığımızın performans programına göre 2025 yılında 151 olan konukevi sayısının 2026'da 152'ye, 2027'de ise 153'e çıkarılması hedeflenmektedir. Bu rakamlar Bakanlığınızın artan ihtiyaçlara karşı yeterli kapasite artışı öngörmediğini de göstermektedir. Geçen yıl burada "Adıyaman, Hatay, İstanbul ve Kocaeli'de 4 yeni kadın konukevi inşa edeceğiz." demiştiniz. Bu konukevlerini Haziran 2025'te de duyurmuştunuz. Bunlardan kaçını gerçekleştirdiniz ve açtınız? Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin personel ve hizmet kapasitesi için ne kadar kaynak ayırdınız? Koruma ve destek hizmetlerine başvuran kadınların ne kadarını güçlendirme programına yönlendirdiniz? Kadın güçlenmesi programına bütçeden sadece yüzde 1,5 pay ayırarak bunları sağlayabilecek misiniz? Geçen yıl "Elektronik kelepçe uygulamasıyla müdahale mekanizmalarımızı güçlendirdik." dediniz. Bu yıl kaç faile elektronik kelepçe takılmıştır, bunun bilgisini verir misiniz?

Biz bugün eleştirmeye geldik ama model de önermeye geldik. Önce teşhisi bir doğru koyalım. Rakamlar sizin rakamlarınız "Aile yılında evlilikler azaldı, boşanmalar arttı." dediniz. 2025 yılında 193 binden fazla çift boşandı, doğurganlık yüzde 1,42'nin altına kadar indi. Bakanlığımızın kendi araştırmasına göre en genç kuşakta evlenmeyi düşünmeyenlerin oranı yüzde 40'a yaklaşıyor. Nedenini araştırdınız mı? Evliliklerin azalması, boşanmaların artması, çocuk sahibi olma isteğinin azalması gerçekten gençlerin bireyci tutumlarından mı yoksa vahşi kapitalizmin ekonomik sonuçlarını en ağır ülkelerden biri olarak yaşıyoruz ve burada çocuk yetiştirmenin maliyetinin de her geçen gün katlanarak artması mı? Günümüzde el kadar çocuklar kreşe gitmek zorundalar. Ankara'da, İstanbul'da en ucuz kreşin yıllık ücreti asgari ücretin bir yıllık tutarından fazla. Ortalama kira asgari ücrete dayanmıştır. Bu ülkede çocuk yetiştirmek artık lüks olmuştur. Gençlerimiz çok insani şeyler istiyor; düzgün bir ev, ucuz ve sağlıklı gıdaya ulaşmak, belki bir araba, belki yılda da 1 kez tatil. Lüks istemiyorlar; düzgün, öngörülebilir bir yaşam istiyorlar. Devletimizin de bunu sağlayacak gücü vardır ama gençlerimiz bugün ne diyor? "Ne yaparsam yapayım olmuyor, kazanamıyorum, yetemiyorum, biriktiremiyorum." Koca bir kuşak bugün hiçlik duygusu içindedir. Gençlere layık gördüğünüz daracık evlerde hiç kimse 3 çocuk yetiştiremez Sayın Bakan. Gençlerin önündeki en büyük engel bugün ne yazık ki yoksulluktur. Geçen yıl bu salonda gençlerin yoksulluk yüzünden çocuk yapamadığını söylediğimizde siz "Yok yoksulluk, yok bilmem ne... Bu pencereden bakarsak bu işlerde ilerleyemeyiz." demiştiniz. Sayın Bakan, sizin "bilmem ne" dediğiniz gençlerimizin kirasıdır, kreş parasıdır, mutfağındaki yangındır. Siz hangi pencereden baktığınızda, hangi çözümü ürettiniz, lütfen açıklar mısınız? Ürettiğiniz çözümlerden biri olan günlük 50 lirayla nüfus politikası yapılmaz.

Sizin iktidarınızın kontrolünde gerçekleşen fon vurgunun sonucunda Türkiye'nin kaybettiği 100 milyarlarca lirayla yüz binlerce genç aileye hayatlarını şekillendirecek bir plan sunabilirdik. 2027 yılında faiz lobilerine günde 11 milyar lira ödeyeceksiniz. Bu paralarla Türkiye'nin içine girdiği bu zorlu süreçten rahatlıkla kurtulabilirdik. Cumhuriyet Halk Partisi olarak 2021 yılından beri aile destekleri sigortasını anlatıyoruz. Kanun teklifi olarak Meclise getirdik. Asgari ücretin altında geliri olan her haneye gelir güvencesi, ücretsiz kreş, her haneyi tek tek inceleyen sosyal hizmet uzmanları dedik. Siz ertesi yıl "Aile Destek Programı" diye çıkardınız, adını aldınız ama özünü alamadınız. Siz yoksulluğu yönetmeye çalışırken biz yıllardır bitirmeyi öneriyoruz.

Sayın Bakan, bütçe yalnızca gelir ve gider kalemlerinden, ödeneklerden ve harcama programlarından oluşan teknik bir belge değildir. Bütçeler iktidarların ekonomik ve siyasi tercihlerinin en somut göstergesidir. Bir başka ifadeyle, bütçe bir hükûmetin kime ne kadar ve hangi öncelikle kaynak ayırdığını ortaya koyan siyasi bir belgedir. Dolayısıyla, özellikle sizin bakanlığınız için asıl tartışmamız gereken konu ne miktarda kaynak ayrıldığı kadar, bu kaynakların toplumun hangi kesimlerine, hangi ihtiyaçlar doğrultusunda ve ne ölçüde etkili biçimde ulaştırıldığıdır çünkü sosyal devletin başarısı dağıttığı yardımın miktarıyla değil, yurttaşlarını yardıma muhtaç olmaktan ne ölçüde kurtarabildiğiyle değerlendirilmelidir. Örneğin, 200 bin genç aileye her ay 10 bin lira destek versek yıllık maliyeti 24 milyar lira; Türkiye'nin bu yıl ödediği üç günlük faize denk gelmektedir. On yıllık maliyeti 240 milyar lira; bu yıl

köprü, otoyol ve şehir hastanesi patronlarına ödediğiniz garanti parası ise 296 milyar liradır. Tercihler ne kadar etkiliyor, görüyor musunuz? Bir yanda sıkıntı çeken milyonlar, diğer yanda garanti projelerle servetine servet katan bir avuç insan.

Şimdi soralım: 2027 yılı bütçesini hazırlarken sosyal hizmetlerin maliyetleri için hangi enflasyon varsayımını kullanıyorsunuz? Enflasyonun OVP hedefinin üzerinde gerçekleşmesi durumunda sosyal yardımlar için ilave ödenek veya otomatik güncelleme mekanizması planladınız mı? Siz sosyal yardımları TÜİK'in rakamlarıyla güncellersiniz ama milyonlar mutfağını pazarın, çarşının fiyatıyla döndürüyor. Aradaki farkı kim ödüyor? Yine yoksul aile, yine kadın, yine çocuk.

Sayın Bakan, 2027 bütçesini görüşürken 2025 yılı kesin hesabı ve Sayıştay denetim bulgularını da değerlendiriyoruz. Bu nedenle, yalnızca gelecek yıl ne kadar harcama yapılacağını değil, önceki yıllarda kullanılan kaynakların hangi sonuçları doğurduğunu da bilmek zorundayız. Çünkü bütçe hakkı yalnızca harcamaya izin verme hakkı değildir, harcamanın da hesabının sorulma hakkıdır. Eğer 2025'te yapılan hataları bugün görür ve düzeltirsek yarını da kurtarırız, gençlerimizi de kadınlarımızı da çocuklarımızı da yani Türkiye'nin geleceğini kurtarırız. Çünkü o gelecek, bugün tehlikede. 2000 yılında 3,9 milyon olan 65 yaş üzeri nüfus 2005 yılında 9,6 milyona ulaşmıştır. Bugün emekliye 1,63 çalışan düşmektedir. Yaşlılarımızı finanse edecek genç çalışanı bulamama krizinden ailelere günde 50 lira vererek kurtaramayız, betona yatırım yaparak, bir avuç insanı zengin ederek de kurtaramayız, fon vurgunlarına, kolay para kazananlara ses çıkaramayarak da kurtaramayız. Bu krizden ancak kadınlarımızı, çocuklarımızı ve gençlerimizi düşünerek, onlara öngörülebilir bir hayat perspektifi sunarak kurtarırız.

Sayın Bakan, geçen yıl "Aile Yılı" dediniz, 461 kadınımız yaşamından koparıldı. Bu yıl da "Ailenin On Yılı" dediniz, şimdiye kadar 321 kadın yaşamından koparıldı. Bugün bu salondan ilan ettiğiniz "Aile Yılı"nın cenazesini kaldırıyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Dinçer.

Şimdi de söz sırası Sayın Selma Aliye Kavaf'ta.

Buyurunuz lütfen.

SELMA ALİYE KAVAF (Manisa) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; 2027'de merkezî yönetim bütçesi yüzde 43,7 artarken Bakanlığın bütçesi yüzde 27,3 artıyor. Bakanlığın merkezî bütçeden aldığı pay 2,80'den 2,48'e iniyor. Aynı bütçe faize her gün yaklaşık 11 milyar lira ödüyor. Bakanlığın bütçesindeki reel artış yüzde 2'nin altında, yatırım ödeneği 10 milyar lira yani toplam bütçenin yüzde 1,5'i. Bakım merkezi, huzurevi ve çocukevleri kurması beklenen bir Bakanlık için bu pay kapasitenin büyümeyeceğini gösteriyor.

Aileden başlayalım: Bakanlık 2026'da evlenme hızını binde 7,6'ya çıkarmayı hedeflemişti, tahmin binde 6,5; boşanmada hedef binde 1,7'ydi, beklenen 2,15. Bu sapmanın arkasında gençlerin yaşadığı ekonomik gerçek var: Ağustos verilerine göre İstanbul'da ortalama kira 45 bin lira, Ankara'da 34 bin, İzmir'de 33 bin lira. Net asgari ücret ise 28.075 lira. 3 büyük şehirde de ortalama kira asgari ücretin üzerinde. Evlilik kredisinin kaynağı olan Aile ve Gençlik Fonunun adı bütçe gerekçesinde geçmiyor. Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi'ne yalnızca bir cümleyle değiniliyor. Bu Fonun kaç gence ulaştığını, kullanılan kaynağın detaylarını göremiyoruz.

Aile ve Nüfus On Yılı Genelgesi doğurganlığın cumhuriyet tarihinin en düşük seviyesine gerilediğini yazıyor. TÜİK'in sonradan açıkladığı 2025 verisi daha da düşük: 1,42. Doğum yardımı ise 2025 başından bu yana aynı: İkinci çocuk için aylık 1.500 lira. Bütçenin kendi enflasyon rakamlarıyla bu paranın alım gücü yıl sonunda 900 lira dolaylarına düşüyor. Hükûmet 2027 için yüzde 21 enflasyon hedefi koymuş. Doğum yardımını bu oranda bile güncelleyen bir hüküm bütçede yok. Ekim ayında bu yardımı alan yaklaşık 829 bin çocuk var. Yardımın alım gücünü korumasının yolu, tutarı her yıl enflasyona göre güncellemekten geçer.

Aileyi doğrudan etkileyen bir başka konu da kumar ve bahis bağımlılığıdır. Yeşilay Danışmanlık Merkezi verilerine göre kumar nedeniyle başvuranların yüzde 80'i 20 ile 40 yaş arasında. Bu, aile kurma ve çocuk büyütme çağındaki yaş grubu. Başvuranların üçte 1'i kumara 18 yaşını doldurmadan başlamış. Devletin 2027'de şans oyunlarından alacağı vergi 104 milyar lira, 2020'deki tutarın 30 katı. Bu tutar evde bakım yardımının 2027 ödeneği olan 109 milyar liraya neredeyse denk. Buna karşılık, bütçedeki Bağımlılıkla Mücadele Programı'nın göstergeleri alkol ve tütünle sınırlı, kumar bağımlılığına dair bir hedef yok.

Yaşlılarımıza gelince, TÜİK'e göre 65 yaş üstü nüfus 9 milyon 580 bin, her 4 haneden birinde en az 1 yaşlı yaşıyor. En düşük emekli aylığı 23.552 lira, TÜRK-İŞ'in ekim ayı yoksulluk sınırı yaklaşık 124 bin lira; en düşük emekli aylığı yoksulluk sınırının beşte 1'ine bile ulaşmıyor. Hiçbir sosyal güvencesi olmayan yaşlıya ödenen 65 yaş aylığı ise 7.250 lira, bu tutar açlık sınırının beşte 1'inden az. Bakanlık bu tabloyu düzeltmek yerine "aktif yaşlanma" başlığı altında yaşlıların iş gücüne katılım oranını yükseltmeyi hedef olarak yazmış, 2027 için hedef yüzde 13. Emekli aylığı geçime yetmediği için çalışan yaşlı sayısını artırmayı hedef olarak belirtmek izaha muhtaç bir durum.

Yaşlılarla ilgili bir başka konu da Yaşlı Destek Programı. Kanun teklifi bu programın kaynağının belediyelere hangi ölçüyle dağıtılacağını Bakanlığın usul ve esaslarına bırakıyor. Bu kaynak belediyelerin siyasi yapısına göre değil yaşlı nüfus ve ihtiyaç ölçülerine göre dağıtılmalıdır.

Çocuklarımıza gelince, TÜİK'in son verisinde çocuklarda yoksulluk ya da sosyal dışlanma riski yüzde 36,8 yani her 3 çocuktan 1'inden fazla ama bütçe gerekçesinde çocuk yoksulluğunu izleyen bir gösterge yok. Bakanlığın çocukların korunması programındaki tek gösterge, sosyal ve ekonomik destek alan çocuk sayısı. 2026'da 195 bindi, 2027'de 200 bine çıkarılması hedefleniyor. 0-6 yaş arası çocuğunu düzenli sağlık kontrolüne götürdüğü için çocuk başına ayda 350 lira veriliyor. Ayrıca, kanun

teklifi Sosyal Yardımlaşma Fonundan ders kitabı, taşımalı eğitimde öğle yemeği ve özel eğitim taşıması için Millî Eğitime 51,4 milyar liraya kadar kaynak aktarılmasına yetki veriyor; bu giderler Millî Eğitimin kendi bütçesinden karşılanmalıdır.

Engelli bakımında en büyük kalem evde bakım yardımı. Bakanlığın son açıkladığı verilere göre 516 bin kişi yararlanıyor, bekleyen başvuru sayısını bilmiyoruz. Bakım merkezlerinde ise devlet kendi kurumlarına 23,2 milyar lira ayırırken özel bakım merkezlerine 29,4 milyar lira ayırıyor; kamunun bakım kapasitesi artırılmalıdır. Özel eğitimde de 2026 için 615 bin kişi hedeflenmiş, 731 bin kişiye ulaşmış, buna rağmen 2027 hedefi yalnızca 232 bin; ihtiyaç büyürken hedef yerinde sayıyor.

Şehit yakını ve gazilere yönelik programda Bakanlığın hedefi 2026'dan 2029'a kadar her yıl yüzde 100, dört yıl boyunca değişmeyen bir yüzde 100; bu, göstergenin bir gelişmeyi ölçmediğini gösteriyor. Onlar için asıl mesele farklı tarihlerde şehit düşenlerin ya da gazi olanların ailelerine farklı haklar tanınması ve bu eşitsizliğin giderilmesidir.

Yoksullukla mücadelede sosyal yardımların millî gelirdeki payında 2026 hedefi yüzde 1,1'de kalması bekleniyor, 2029'a kadar hedef yine yüzde 1,2. Millî gelirden yoksula ayrılan pay üç yıl boyunca artmayacaksa yoksulluğun azalmasını beklemek de gerçekçi olmaz. Aynı bütçede Bakanlığın bir yıllık ödeneğinin tamamı 62 milyar günlük faiz ödemesine denk geliyor, bunların da yoksulluğu gidermek açısından dikkate alınması gerekir.

Sayın Bakan, yalnızca eleştirmiyoruz, önerilerimiz de var. En düşük emekli aylığını yoksulluk sınırına yaklaştıracak bir takvimi bu bütçeye yazın. Genç çiftler için kira desteğini ve sosyal konutu aile politikasının merkezine koyun. Doğum yardımını her ocak ayında enflasyon oranında artırın. Çocuk yoksulluğunu bir performans göstergesi olarak bütçeye ekleyin. Kumar ve bahis reklamlarına yasak getirin. Şans oyunlarından alınan verginin bir bölümünü bağımlılık tedavisine ayırın. Yaşlı destek programının dağılımını açık ölçülere bağlayın. Bakanlığın yatırım bütçesini bakım kapasitesini büyütecek şekilde artırın. Şehit yakınları ve gaziler arasındaki hak farklılıklarını giderin. Sosyal Yardımlaşma Fonu'nu başka bakanlıkların giderleri için kullanmayın diyor, bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Taşçı, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakanlık bürokratları; kimse yapmıyor genelde, ben kendi kendime pozitif ayrımcılık yapayım, konuşmaya kadınla başlayayım. Bakanlık bütçesinden kadının güçlenmesine ayrılan ödenek payı yüzde 1,41. Bu veri keşke "Türk kadınlarının toplumdaki yeri öyle güçlü, haklarını kullanmada öyle eşitler ki desteğe değer bir durum yok ortada." anlamına geliyor olsaydı, çok mutlu olurduk hep birlikte ama Dünya Ekonomik Forumu, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayırımcılığın Önlenmesi Komitesi, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Türkiye raporlarını tarayınca, Eurostat'a bakınca hatta TÜİK'e bile bakınca Bakanlık bütün bütçesini kadını içine sıkıştığı ama her alanda, ailede, eğitimde, kariyerde sıkıştığı dehlizden çıkarmaya ayırsa yine de nafile maalesef. Zira ve çok üzülerek küresel cinsiyet uçurumu endeksinde 146 ülke arasında 126'ncı sırada, Avrupa'da son sırada Türkiye. İşsizlik oranı 2024'e göre çok çok çok az da olsa düşmüş gözüküyor ama bu, kadının iş gücüne katılım oranıyla, istihdam oranıyla birlikte değerlendirilince anlamlı bir iyileşmeye denk gelmiyor maalesef. Yasa yapıcı ve yöneticiler içindeki payı 19,6; Meclisteki payı 19,9. Erkekleri nerede geçiyor kadın biliyor musunuz Sayın Bakan: Kayıt dışı çalışma oranında, yaşam boyu psikolojik şiddet görmede, ekonomik şiddet görmede, fiziksel şiddet görmede. TÜİK'in 2024 Türkiye kadına yönelik şiddet araştırması hani böyle "Böğrüme öküz oturdu." derler ya, bakınca gerçekten öyle hissettiriyor insana. Aslında bunları konuşmuyor olmak çok kolay bizim için çünkü 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planı; bunlar önemli ve çok güçlü metinler. Bunlar, Türkiye'yi kadın haklarına ilişkin yasal çerçevede dünya ortalamasının üzerine çıkaran -dünya ortalaması 67 puanken Türkiye'nin puanı 81,2- dünya ortalamasının vizyon, içerik ve nitelik anlamında çok üzerine çıkaran metinler ama iş ki uygulanabilsinler. Zira yasa ile uygulama arasında yani yol haritamızdan sapmakta, yasayı uygulamamakta 26 puanlık farkla yine Avrupa şampiyonuyuz. Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamamakla övünülen bir siyasi iklimde hiç şaşırtıcı değil tabii bu sonuç ama yazık oluyor yani sizlerin emeğine de yazık oluyor, en çok da kadınlara yazık oluyor.

Resmî veriler "2016'dan 2021'e kadar öldürülen kadınların yüzde 8,5'i 2021'de de yüzde 12'si ölüm anında koruma kararı altındaydı." diyor yani bir insan devleti tarafından korunduğu sırada öldürülebilir mi Sayın Bakan? Burada "Çağırdı, dayanamadım, gitti." diyen kadınlar var, ölüme kendi ayağıyla giden kadınlar da var; evet ama bu tablo münferit zaaf, zayıflık ya da cehaletle de örtülemez. Riski fark etme, fark etmeme, korunmayı sürdürme, ihlale müdahale; sorun her neredeyse onu aşacak bir metodoloji geliştiriyor muyuz?

Kadınların şiddeti kimseye söyleme oranları da çok yüksek; ekonomik bağımlılık hâlâ çok önemli sebep maalesef, damgalanmamak, evet, sebep ama bir de güvensizlik var. Anayasa Mahkemesinin 2021'de defalarca şikâyette bulunduktan sonra eski eşi tarafından öldürülen kadının ölümünde savcıların da hâkimlerin de gereğini yapmadığına dair hükmü var. Aile içi şiddet muhatap olan kamu görevlisinin aile algısına, değer yargısına, fıtratına terk edilemeyecek ayrı bir suç olarak ivedilikle tanımlanmalıdır.

Tekrara düşmemek için "kadın" başlığını kısa tutmak istiyordum ama hani böyle "Burnumuza kötü kokular geliyor." derler ya, öyle bir durum var. Kadın istihdamı konusunda son dönemde akademik alan da dâhil olmak üzere el altından yürürlüğe sokulan bir tartışma var. Doğurganlık hızının düşmesi ile kadının çalışması arasında bir illiyet oluşturulmaya çalışılıyor. Bu aklın bir sahibi var,

onu da biliyoruz aslında. Bunun çerçevesi çoktan işte "'Çalışıyorum.'" diye annelikten imtina eden kadın aslında kadınlığını inkâr ediyor." demektirle çizilmişti.

Şimdi, doğurganlığın önündeki engel kadının çalışması değil yalnızlığı. Hatta tek kadının da değil anne ve babanın birlikte sürüklendiği çaresizlik doğurganlığın önündeki engel; çocuklarını doyurmaya çalışırkenki yalnızlıkları, ısıtmaya çalışırkenki yalnızlıkları... "Yan odada çocuğu donmasın." diye o fön makinesini açıp da intihar eden anneyi unutmadık biz ya da çocuğuna okul forması alamadığı için intihar eden babayı unutmadık. Doğurganlığın önündeki engel açlık. Yıl 2026, bebeğini hâlâ şekerli suyla beslemeye çalışan anneler var bu ülkede. Kreş desteğinden yoksunluk engel. Çocuklarını evde yalnız bırakmak zorunda kalıp da işe gittikten sonra evde çocuklarının ölüsünü bulan kaç kadının trajedisine tanık olduk son yıllarda.

Ben nüfus artış hızının düşmesini, evet, varoluşsal bir tehdit, bir beka sorunu olarak benimsiyorum. Yaşlı nüfusun 2025 itibarıyla oranı yüzde 11,1. Ama TÜİK'in nüfus projeksiyonlarına bakınca çok kaygılandırıcı bir durum var: Yaşlı nüfus oranının 2030'da yüzde 12,9; 2040'ta yüzde 16,3; 2060'ta yüzde 22,6 ve 2100 yılı nüfusunun 54-55 milyon olması bekleniyor ve 65 yaş artı yüzde 60'tan fazlası... Şundan endişeleniyorum bu tablodan: Bugün doğan çocuklar 75 yaşına geldiklerinde nüfusun yarısı 65 yaş üstü yani üretemeyen, yani iş gücüne katılamayan, yani daha çok okula, üniversiteye, fabrikaya değil de daha çok hastaneye, daha çok huzurevine, bakımevine ihtiyacı olan bir toplumun mensubu olacaklar.

Bu arada yeri gelmişken söyleyeyim, bir bakımevi hedefi var 2027 için: "860 kişi, 3 merkez" diyor ama bu bana hayatın olağan akışıyla çok uyumsuz geldi. Yani sokağa çıktığımızda otobüsler, AVM'ler günlerini daha sıcak ortamda geçirmek isteyen yaşlılarla dolu yani ihtiyaç daha fazla gibi gözüküyor hayatın içinde.

Ben bireysel olarak, dediğim gibi, nüfus artış hızını artırmaya dönük politikaları destekliyorum ama bunun yolu olarak kadınlara toplumun kuluçka makinesi muamelesi yapmak olmaz. Ben bir anne olarak söylüyorum, evlat sahibi olmayı çok istese bile bir kadın çocuk yoksulluğunda Avrupa'nın zirvesindeyiz zaten de mesele sadece yoksulluk da değil. "Adalet olmayan, hukuk güvenliği olmayan yere yatırım gelmez." diyoruz; bir ailenin bütün yatırımı, birikimi, geleceği, biriciği evladı... Onu peki adaletin olmadığı, hukuk güvenliğinin olmadığı bir ortamda dünyaya getirmek istememesi normal değil mi?

Sabah gittiği okuldan öğlen cenazesi çıkan çocukları görüp, harçlığını çıkarmaya çalışırken 25 yerinden bıçaklanan çocukları görüp, "Yan baktın." diye katledilen çocukları görüp, akranınca öldüresiye dövülen Murat Duha'yı, işte 15 yaşındaki Ömer Alperen'in katlini, 15 yaşındaki fail tarafından katledilen 17 yaşındaki Atlas'ı, Ahmet Minguzzi'yi, 31 bıçak darbesiyle katledilen Gülden Coni'yi ve geride kalan ailelerinin yaşadıkları dramları ve onların katillerinin nasıl pamuklara sarılmaya çalışıldığını görüp, devlet gücünü kullanan kimi kamu görevlilerinin sırf ağacı, kuşu savunuyor diye çocuklara reva gördüğü zulmü görüp ve bütün bunlardan dönmeye, bunları düzeltmeye dönük de bir irade bulunmadığını görüp imtina edebilir anne adayları çocuk doğurmaktan.

Yeri gelmişken konuştuk çocuk suçluluğunu. İşlenen her 100 cinayetten 15'inin failinin çocuk olduğu, bir yılda 200 binden fazla çocuğun suç işlediği, 300 bine yakın çocuğun suçtan mağdur olduğu bir toplumsal çöküşle karşı karşıyayız. Geçen dönem güya bazı değişiklikler yaptık Çocuk Koruma Kanunu'nda, güya caydırıcılık sağlayacaktık. "Suça sürüklenen çocuk" u "adli süreçteki çocuk" hâline getirip yani velayet davasındaki çocukla cinayet failini, yani tanık çocukla, mağdur çocukla, fail çocuğu aynı tanımda eşitleyip durumu iyice absürtleştirdik.

Çocuğu suçlulaştıran temel faktör ekonomik yoksunluk olduğu hâlde buna "algı" diyerek, çocuğu suçtan korumaktaki birincil mevzi olan aileyi açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm ederek, suçu magazinleştirerek, devletin boşalttığı alanları suç örgütlerinin doldurmasını meşru gösteren dizilerle, siyasilerin verdikleri fotoğraflarla, mesajlarla çocukların şuur altına bazı suçluların iyi, hatta bazı suçluların kahraman olduğu, bazı çetelerin, bazı mafyaların iyi, hatta toplumsal adalet için de gerekli olduğu algısını enjekte ederek mücadele edemeyiz biz bu hâlle. Çocuk katillerini affederek de